



## **Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online**

**Danskernes Historie Online** er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

### **Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor**

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

### **Ophavsret**

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

### **Links**

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

# REDOGÖRELSE

FÖR

ALLMÄNNA LÄROVERKEN

I

VENERSBORG, BORÅS och ALINGSÅS

SAMT

PEDAGOGIEN i ULRICEHAMN

UNDER LÄSÅRET 1889—1890.



(Venersborg 1890. Bagge och Potterson.)

# Högre Allmänna läroverket i Venersborg.

## A. Undervisningen.

1. Höstterminen började den 26 augusti och slutade den 21 december. Den egentliga undervisningen började den 27 augusti och slutade den 18 december.

Vårterminen började den 22 januari och kommer att avslutas den 4 juni. Den egentliga undervisningen började den 25 januari och slutar den 29 maj.

Under höstterminen hafva med Efori tillstånd 2:ne fridagar, den 19 och 21 oktober, gifvits, motsvarande det gamla marknadsloftet. I enlighet med § 19 i skolstadgan har 6:te klassen haft 2, 7:de klassen 4 dagars ledighet i månaden, af hvilka dock hälften användts för skriftliga arbeten på lärorummet. En gång under höstterminen ha alla klasserna med anledning af en fest aftonen förut haft lof de båda morgontimmarne. Under vårterminen ha de 5 lägre klasserna haft lof tre timmar för skridskogång.

2. Till morgonbönen hafva lärjungarne samlats 20 minuter före 1/2 8. Undervisningstimmarne hafva varit förlagda till 1/2 8—1/2 10, 1/2 12—1/2 3 alla dagar för alla klasser utom för 1:sta, som tisdagar och torsdagar varit lediga 1/2 12—1/2 1 och fredagar 1/2 8—1/2 9 samt till 5—6 måndagar och torsdagar för 6:te klassen. Gymnastiköfningarne hafva ägt rum uteslutande på förmiddagen, sång och musik endast på eftermiddagen, teckning dels på för- dels på eftermiddagen.

3. Antalet lärotimmar i veckan för läsämnen under höstterminen 1889:

1	2	3	4	5	6	7	
Aflelningar och linier	Närvarande lärjungar under höstterminen	T i m m a r				S u m m a	A n m ä r k n i n g a r
		Skilda	Gemensamma för		Lärjungar från olika linier		
			Lärjungar från aflelningar å samma linie	Lärjungar från aflelningar å olika linier			
1	18	24	—	—	24		
2	22	28	—	—	28		
3	16	28	—	—	28		
R. 4	10	7*)	—	22	29	*) Engelska.	
L. 4	21	8*)	—	(22)	8	*) Latin.	
R. 5	8	7*)	—	22	29	*) Engelska.	
L. 5	10	8*)	—	(22)	8	*) Latin.	
R. 6: 1	6	17	1*)	11**)	29	*) 1 t. Historia med R. 6: 2. **) 2 t. Kristendom, 2 t. Svenska, 4 t. Franska, 1 t. Historia, 1 t. Naturhistoria med L. 6: 1. 1 t. Matematik med L. 6: 1 B.	
L. „ B	13	4*)	15	(11)**)	19	*) Engelska. **) Se anm. vid R. 6: 1.	
„ „ A	2	7*)	(15)	(10)**)	7	*) Grekiska. **) 2 t. Kristendom, 2 t. Svenska, 4 t. Franska, 1 t. Historia, 1 t. Naturhistoria med R. 6: 1.	
R. 6: 2	5	17	(1*)	11**)	28	*) 1 t. Historia med R. 6: 1. **) 2 t. Kristendom, 2 t. Svenska, 4 t. Franska, 1 t. Historia, 1 t. Naturhistoria med L. 6: 2; 1 t. Matem. med L. 6: 2 B.	
L. „ B	8	4*)	15	(11)**)	19	*) Engelska. **) Se anm. vid R. 6: 2.	
„ „ A	4	7*)	(15)	(10)**)	7	*) Grekiska. **) 2 t. Kristendom, 2 t. Svenska, 4 t. Franska, 1 t. Naturhistoria, 1 t. historia med R. 6: 2.	
R. 7: 1	9	14	1*)	14**)	29	*) 1 t. Matematik med R. 7: 2. **) 2 t. Kristendom, 2 t. Svenska, 3 t. Franska, 3 t. Historia, 1 t. Filosofi med L. 7: 1; 1 t. Franska med L. 7: 1 B, 2 t. Engelska med L. 7: 2 B.	
L. „ B	5	3*)	13	(12)**)	16	*) 2 t. Engelska, 1 t. Matematik. **) Se anm. vid R. 7: 1.	
„ „ A	2	7*)	(14)	(11)**)	7	*) 6 t. Grekiska, 1 t. Engelska (valfritt). **) Se anm. vid R. 7: 1.	
R. 7: 2	4	18	(1*)	10**)	28	*) Se anm. vid R. 7: 1. **) 2 t. Kristendom, 2 t. Svenska, 1 t. Franska, 3 t. Historia, 1 t. Filosofi med L. 7: 2; 1 t. Franska med L. 7: 2 B.	
L. „ B	7	1*)	15	(12)**)	16	*) 1 t. Matem. **) Se anm. vid R. 7: 2; dessutom 2 t. Engelska med R. 7: 1.	
„ „ A	5	6*)	(15)	(9)**)	6	*) 5 t. Grekiska (1 t. med 7: 1), 1 t. Engelska (valfritt). **) Se anm. vid R. 7: 2.	
Summa	175	215	60	90	365		

#### 4. Läro- och läseböcker.

- Kristendom:* Bibeln 1—7; Katekesen 1—5; Bibl. historia af Bohm 1—3; Bibelns böcker af Dahlbom 4; Bibelns kändedom af Welander 5; Kristlig religionslära för läroverkets högre klasser af U. L. Ullman 6: 1; Norbecks lärobok i dogmatiken 6: 2—7; Lärobok i kyrkohistorien af Cornelius 5—7.
- Modersmålet:* Svenska akademiens ordlista, 6:te uppl. Svensk rättskrifningslära efter 6:te uppl. af Sv. akademiens ordlista, utarbetad af H. Kabner och J. G. Victorin 1—7. Sundéns lärobok 5; Läsebok för folkskolan 1—3; Läsebok af Melin och Hernlund 4—5; Claësons litteraturhistoria 6: 1—7; Skrifter af Tegnér, Runeberg, Böttiger, Beskow, Holberg m. fl. författare 4—7.
- Latin:* Grammatik af Törnebladh och Lindroth 4—7; Elementarbok af Boëthius 4; Cornelius Nepos ed. Törnebladh 4—5; Ovidius 6: 1; Virgilius, Æneis ed. Törnebladh 6—7: 1; Cicero Orat. Selectæ ed. Törnebladh 6: 2—7: 1; Epist. Selectæ ed. Frigell 7: 2; Livius ed. Broman och Frigell 6—7; Horatius ed. Falilerantz 7. Dessutom vid undervisningen använda: Mythologi af Brodén 6: 1; Lindroth Romerska antiqviteter; Schlyter Monumenta antiquitatis 6—7.
- Grekiska:* Grammatik af Löfstedt 6—7; Läsebok af Petersson 6; Xenophons Anabasis 6: 2—7; Homeros Odysseia 7.
- Tyska:* Grammatik af Flach 6; D:o af Löfgren 2—5; Mathesius elementarbok 1—3; Öfningar i Tyskt talspråk af Calwagen 4—5; Deutsches Echo 6; Mährchen af Hauff 3—5; Geschichte des 30 jähr. Kriegs 5; Wilhelm Tell af Schiller, Hermann und Dorothea af Göthe. Minna von Barnhelm af Lessing 6.
- Engelska:* Grammatik af Mathesius 4—7, af Calwagen R. 7: 2; Elementarbok af Mathesius 4—5, L. 6: 1, L. 7: 1; Läseböcker af Sturzen-Becker 4—7; A Christmas Carol af Dickens R. 7: 2; Peter Simple af Marryat R. 7: 2; Money af Bulwer R. 7: 2; Engelsk språklära för menige man af Sturzen-Becker 7; Calwagens skrif- och översättningsöfningar 7. Calwagens Engelskt talspråk 5, 7.
- Franska:* Elementarbok och grammatik af Dubb 5—6; Grammatik af Lidfors 7: 2; Grammatik af Widholm 6: 2—7: 1; Histoire de Charles XII par Voltaire, utg. af Lundberg, 7: 2; Recueil de Lectures françaises af Enblom 6—7; Bataille de dames af Scribe och Legouvé 7. Löwenhjelm's skriföfningar 7: 2. Feilitzens Franskt talspråk 7. Enbloms Ordförråd 7.
- Matematik:* Nordlund, Räkneöfningsexempel 2—3; Räknelära af Nyström 1—5; Geometrisk åskådninglära af Bergius 2—3; Euklides efter Lindman 3—7; Algebra och exempel-samlingar af Lindman, Cederblom, Morf & Tzaut, Bardey 4—7; Todhunters, Jochnichs och Hellgrens geom. öfningssatser 4—7; Problemsamling af Hultman 7; Stereometri af Berwald 7: 1, af Lindman 7: 2; Proportionslära efter Hultman; Proportionslärans tillämpning på geometrien efter Hellgren 6—7: 1. Trigonometri af Lindman 7; Analytisk geometri af Westin 7.
- Naturvetenskap:* Lyttkens, Läran om djuren 1—3; Holmström, Läran om jorden 5; Wijkander, Läran om naturföreteelserna och verldskropparne 4; Areschoug, Läran om växterna 2—3; Botanik af Arrhenius 6; Zoologi af Torin 6—7; Läroböcker i fysik af Christie och Wijkander; Läroböcker i kemi af Cleve och Berwald 6—7; Problemsamling af Hultman, Lindeberg och Hellgren.
- Historia:* Odhnerns mindre svenska historia 1—3, större 6—7; Pallin, Lärobok i allmänna historien 4—5; Pallin, Medeltidens historia 6: 2; D:o, Nyare historien 6—7; Schotte, Lärobok i gamla tidens historia 6: 1.
- Geografi:* Dahms för skolans 3 lägsta klasser 1—3; Dahms större lärobok 4—7.
- Filosofisk propedeutik:* Sjöbergs och Klingbergs läroböcker i Antropologi och Logik 7.

## Lärokurser.

### Första klassen.

- Kristendom* 3 t. Katekes: första hufvudstycket.  
Biblisk historia: gamla testamentet.  
Bibelläsning samt valda psalmverser.
- Modersmålet* 5 t. Af formläran det viktigaste om ordklasserna; läran om den enkla satsen och dess delar i sammanhang med satsbildningsöfningar. Rättskrifning 1 å 2 t. i veckan. Uppläsning och förklaring af valda stycken.
- Tyska* 6 t. Explikation och analys af st. 1—35 i Mathesii elementarbok jämte skriftlig öfversättning af dithörande svenska stycken; af formläran så mycket, som dessa stycken förutsätta.
- Matematik* 4 t. Aritmetik: de fyra räknesätten i hela tal jämte öfning i användandet af decimaler; tillämpning på sorter; hufvudräkning.
- Naturlära* 2 t. Det allmännaste af läran om människans kroppsbyggnad samt undersökning af några lefvande växter.
- Historia* 2 t. Från och med forntidens till nyare tidens början.
- Geografi* 2 t. Det allmännaste om världsdelarne; de skandinaviska länderna samt Rysslands fysiska och politiska geografi (*Piscator*, alla ämnen).

### Andra klassen.

- Kristendom* 3 t. Katekes 2 t., 2:dra hufvudstycket läst och repeteradt.  
Biblisk historia 1 t., det viktigaste af nya testamentet.  
Bibelläsning: delar af Mathei evangelium genomlästa och förklarade; valda psalmer (*Sandahl*).
- Modersmålet* 6 t. Det viktigaste af formläran; af satsläran den enkla satsen och lättare former af den sammansatta, allt under sammanställning med tyskan. Rättskrifnings- och interpunktionsöfningar. Välläsning samt öfningar uti att med egna ord återgifva lästa berättelser. De skriftliga öfningarne hafva i allmänhet upptagit 2 å 3 timmar i veckan (*Rodhe*).
- Tyska* 7 t. Grammatik: det allmännaste af formläran.  
Explikation jämte analys af st. 33—64 i första afdelningen af elementarboken; muntlig och skriftlig öfversättning af de lästa styckena, allt under jämförelse med modersmålet. De skriftliga öfningarne ha upptagit 2 tim. i veckan (*Rodhe*).
- Matematik* 5 t. Aritmetik 4 t., hela tal och sorter, hufvudsakligen efter Nordlunds räkneöfningsexempel 1:sta häftet och Nyströms sifferräknelära; decimalbråk.  
Geometri 1 t., åskådningslära (*v. Sydow*).
- Naturlära* 2 t. Andra afdelningen af Lyttkens lärobok. Första afdelningen af Areschougs lärobok, undersökning af fröväxternas yttre organ på lefvande växter (*v. Hackwitz*).
- Historia* 3 t. Från nyare tidens början till Karl XII:s död (*Rodhe*).
- Geografi* 2 t. De europeiska ländernas fysiska och politiska geografi fortsatt och avslutad (*Rodhe*).

### Tredje klassen.

- Kristendom* 3 t. Katekes 2 t., 3—5 hufvudstyckena lästa och repeterade.  
Biblisk historia 1 t., repetition af hela läroboken.  
Bibelläsning: Lukas evangelium genomläst och förklaradt, valda psalmer (*Sandahl*).

- Modersmålet* 6 t. Hela form- och satsläran. Rättskrifnings- och interpunktionsöfningar 2 å 3 tim. i veckan. Välläsning och föredrag (*Lindblad*).
- Tyska* 7 t. Grammatik, formläran repeterad jämte anmärkningar samt några af de viktigaste reglerna i syntaxen.  
 Explikation från st. 61 till lärobokens slut med analys samt utamläsning af alla styckena. Hauffs Märchen, Die Geschichte von dem Gespensterschiff och Kalif Storch.  
 Skriföfningar på lärorummet 2 timmar i veckan (*Lindblad*).
- Matematik* 5 t. Aritmetik 4 t., läran om allmänna bråk, hufvudsakligen efter Nordlunds räkneöfningsexempel, 2:dra häftet, och Nyströms sifferräknelära; blandade exempel på bråk; tillämpning af det genomgångna på regula de tri, intresseräkning. Geometri 1 t., valda satser ur storhetsläran samt satserna 1—15 af Euklides 1:sta bok (*v. Sydow*).
- Naturlära* 2 t. Djur- och växtriket (*v. Hackwitz*).
- Historia* 3 t. Fäderneslandets från Karl XII:s död till lärobokens slut jämte repetition af nyare tiden (*Sandahl*).
- Geografi* 2 t. Repetition af Europas viktigaste länder samt öfversikt af de främmande världsdelarne (*Sandahl*).

### Fjärde klassen.

- Kristendom* 2 t. Gamla testamentets böcker i läroboken om Bibelns böcker; utförligare katekisation öfver 1:sta hufvudstycket och 1:sta artikeln af det andra; bibelläsning; förra delen af Johannes evangelium med förklaring (*Sandahl*).
- Modersmålet* 4 t. Läsning af valda prosaiska och poetiska stycken af Runeberg; utamläsning af smärre poem och berättelser; satslära; 20 rättstafningsöfningar; satsupplösning; uppsatser på lärorummet öfver följande ämnen:  
 1. Bockarnas tvekamp, efter lär. ber. 2. Spåmannen, efter lär. ber. 3. Ugg-lorna, öfvers. 4. Lykurgi lagstiftning. 5. Belgien. 6. Haren. 7. Hästtjufven, öfvers. 8. Slaget vid Helsingborg. 9. Arons stadsbesök, efter Runeberg. 10. Den största olyckan, öfvers. 11. Åkarhästens berättelse. 12. Sveriges viktigaste kanaler (*Sandahl*).
- Latin* 8 t. Grammatik, formläran.  
 Explikation, 52 stycken i Boethii elementarbok (*Ericsson och Nordholm*).
- Tyska* 4 t. Grammatik, formläran med anmärkningar repeterad samt det viktigaste af syntaxen; satsupplösning.  
 Explikation, 20 blad ur Märchen von Hauff. Tal- och skriföfningar (*Rodhe*).  
 Ett hemtema hvarannan vecka (*Rodhe*).
- Engelska* 7 t. Elementarboken 36 sidor samt motsvarande delar af grammatiken; 6 sidor af läseboken; skriföfningar och vokabelläsning (*Munthe och A. G. Bergman*).
- Matematik* 5 t. Aritmetik 1 t., regula de tri, blandade exempel på bråk.  
 Geometri 2 t., Euklides 1:sta bok.  
 Algebra 2 t., de fyra räknesätten i hela tal (*v. Sydow*).
- Naturlära* 2 t. Det allmännaste af fysik och kemi i Wijkanders lärobok (*v. Hackwitz*).
- Historia* 3 t. Allmän, gamla och medeltidens (*Rodhe*).
- Geografi* 2 t. Europa efter Dahms större lärobok (*Rodhe*).

### Femte klassen.

- Kristendom* 2 t. Katekes: andra och tredje artikeln af 2:a hufvudstycket samt 3:e, 4:e och 5:e hufvudstyckena med repetition; öfversikt af de bibliska böckernas innehåll; Nya testamentet; bibelläsning: Johannes evangelium, kap. 6—21 (*Vermerantz*).

- Modersmålet* 3 t. Läsning af Tegnér's Frithiofs saga, Axel, Nattvardsbarnen och Kronbruden. Sundéns språklära repeterad. Genomgående af de rättade uppsatserna 1 t. En uppsats i hemmet hvarannan vecka. Ämnena för dessa hafva varit följande:
1. Nordmannatågen. 2. Arabien. 3. Flyttfåglarne. 4. Josefs historia. 5. Fritiof hos Angantyr, efter Tegnér. 6. Land och vatten, öfvers. 7. Land och vatten, öfvers., forts. 8. Richelieus offentliga lif. 9. Afrikas förnämsta floder. 10. Sillen. 11. Axel och Maria, efter Tegnér. 12. Skogarnes betydelse. 13. Australiens näringsgrenar. 14. Aftonen (*Sandahl*).
- Latin* 8. t. Grammatik, formläran repeterad; det viktigaste af syntaxen. Explication, Themistokles, Aristides, Lysander, Thrasybulus, Datames, Epaminondas i Cornelius Nepos; st. 52—70 i Boëthii elementarbok; skrifning på lärorummet två timmar i veckan efter Törnebladh (*Ericsson* och *Nordholm*).
- Tyska* 3 t. Grammatik, hela formläran och syntaxen med anmärkningar repeterade. Explication, Das kalte Herz ur Hauffs Märchen samt 10 blad ur Schillers Geschichte des 30 jährigen Kriegs. St. 36—51 i Tyskt talspråk. Ett hemtema hvarannan vecka (*Lindblad*).
- Engelska* 7 t. Grammatik, formläran och af syntaxen till läran om *shall* och *will*. Explication, afslutning af elementarboken samt 30 sidor af Sturzen-Beckers läsebok, förra kursen; muntlig öfversättning från svenskan. Skrifning på lärorummet, vokabelläsning (*Munthe* och *A. G. Bergman*).
- Franska* 3 t. De 4 första kapitlen af Dubbs elementarbok; skriföfningar, vokabelläsning (*Munthe* och *A. G. Bergman*).
- Matematik* 5 t. Aritmetik 1 t., blandade exempel på bråk, regula de tri, intresse- och rabatt-räkning jämte planimetriska och stereometriska räkneexempel. Geometri 2 t., Euklides 2:dra och tredje böcker jämte öfningsatser. Algebra 2 t., läran om bråk; lättare eqvationer af 1:sta graden med en obekant (*v. Sydow*).
- Naturlära* 2 t. Repetition, Läran om jorden efter Holmström (*v. Hackwitz*).
- Historia* 2 t. Allmänna historien från reformationen efter Pallin (*v. Hackwitz*).
- Geografi* 2 t. Asien, Afrika, Amerika och Australien (*v. Hackwitz*).

### Sjette klassens nedra afdelning.

- Kristendom* 2 t. Dogmatik, Ullmans lärobok kap. 1 med repetition. Kyrkohistoria, till reformationen; repetition af 1:sta perioden (*Vermerantz*).
- Modersmålet* 2 t. Läsning af valda stycken af svenska författare. Genomgång af vissa delar af "Bidrag till läran om den svenska prosastilen". En uppsats hvarannan vecka. Af dessa hafva 3 författats på lärorummet. Ämnen för uppsatserna:
1. Vestergötland. 2. En lustresa. 3. Karl IX på Söderköpings riksdag (tal).
  4. Skrifning på lärorummet: a) Trojanska kriget. b) Kolumbi upptäcksresa till Amerika. c) Framställ din dagliga sysselsättning (brefform). 5. Sveriges ställning vid Gustaf I:s tillträde till regeringen. 6. Fänrik Stål (af Runeberg). 7. Beskrifning öfver floden Elbe. 8. Skrifning på lärorummet: a) Dackefejden. b) Karl IX:s förtjänster om vårt land. d) Grunddragen af Lykurgs lagstiftning och denna lagstiftnings inverkan på Spartas folk. d) Den angenämaste dagen under ferierna. 9. Redogörelse för innehållet i första sången af Runebergs episka dikt: "Ålgskyttarne". 10. Latinlin.: Hvilken var den förnämsta af Roms konungar? Reallin.: Nederländernas strid för sin frihet mot Filip II. 11. Göran Persson (lofnadsteckning). 12. Öfversättning från tyskan. 13. Skrifning på lärorummet (*v. Sydow*).

- Latin* 8 t. Grammatik, syntaxen.  
 Explikation, 1:sta boken af Cæsar; Ætates, Lycaon, Pyramus et Thisbe, Philemon et Baucis i Ovidius. Prosodik.  
 Skriföfning på lärorummet efter Törnebladhs stilöfningar 2 timmar i veckan.  
 Ett tema hvarje vecka (4 på lärorummet) (*Ericsson och Nordholm*).
- Grekiska* 7 t. Grammatik, formläran, till verba på  $\mu$ .  
 Explikation, 58 st. i Peterssens läsebok; skrifning på lärorummet (*Sandahl*).
- Tyska*, klass. lin. 1 t., reallin. 2 t. Grammatik, öfersikt af grammatiken.  
 Explikation, 4 akter af Schillers Wilhelm Tell. Ett hemtema hvarannan vecka (2 på lärorummet). Af Deutsch. Echo st. 41—51 (*Lindblad*).
- Engelska* icke-greker 4 t. Mathesii elementarbok samt motsvarande delar af grammatiken.  
 Explikation, 22 sidor af Sturzen-Beckers läsebok, förra kursen; skriföfningar (*v. Hackwitz*).
- Reallin. 3 t. Grammatik, repetition.  
 Explikation ur Sturzen-Beckers läsebok, förra kursen, muntlig öfersättning från svenskan. Skriföfningar på lärorummet. Ett tema i månaden (2 på lärorummet) (*Bergin*).
- Franska* 4 t. Grammatik, Dubbs lärobok till 9:de kap. Skriföfningar och vokabelläsning.  
 Explikation, valda stycken ur Enbloms Lectures Françaises (*Munthe och A. G. Bergman*).
- Matematik*, klass. lin. 3 t. Geometri 1 t., Euklides 4:de bok efter Lindman. Algebra 2 t., ekvationer af första graden med en och flere obekanta. Läran om kvadratrötter. Icke-greker dessutom lättare algebraiska problem 1 t. tillsammans med reallinien.  
 Reallinien 7 t. Geometri 3 t., Euklides 4:de bok efter Lindman; Proportionsläran af Hultman, afdelning I och III; satserna 1—231 ur Todhunters geometr. öfnings-satser. Algebra 4 t., läran om kvadratrötter och radikalkvantiteter af 2:dra graden; ekvationer af 1:sta graden med en och flere obekanta; ekvationer af 2:dra graden med en obekant; algebraiska expressioners maxima och minima; talrika problem. Ett skriftligt matematiskt arbete i månaden, hvarje arbete behandlande ett geometriskt och ett algebraiskt problem (2 på lärorummet) (*Kjellberg*).
- Naturvetenskap*, klass. lin. 2 t. Naturhistoria 1 t., växternas byggnad, deras organs förrättningar; början af naturliga familjerna (*v. Hackwitz*). Fysik 1 t., kap. 1, 3—4 af Wijkanders lärobok jämte problem (*v. Sydow*).
- Reallinien 6 t. Naturalhistoria 1 t., lika med klass. lin. (*v. Hackwitz*).  
 Fysik 3 t., 1:sta delen af Wijkanders lärobok jämte problem (*Bergin*).  
 Kemi 2 t., Läran om metalloiderna efter Cleve (*Bergin*).
- Historia*, klass. lin. 3 t., Fäderneslandets, från början af nyare tiden till Gustaf II Adolf (*G. Th. Bergman*). Allmän, gamla historien (*v. Hackwitz*).
- Reallinien 3 t., Fäderneslandets lika med klass. lin. Allmän, nyare till Tyska riket under Leopold I efter Pallins större lärobok (*G. Th. Bergman*).
- Geografi*, reallinien, Europas geografi (*G. Th. Bergman*).

### Sjette klassens öfra afdelning.

- Kristendom* 2 t. Dogmatik: kap. 4—7 med repetition.  
 Kyrkohistoria: §§ 16—34; repetition af §§ 16—28 (*Vermerantz*).
- Modermålet* 2 t. Literaturhistorien från 1809 till slutet; läsning af valda stycken ur den nyare svenska literaturen; talöfningar under form af fria föredrag öfver af lärjungarne själfva valda ämnen (*Vermerantz*).



## Ämnen för uppsatserna:

1. Utsikten från någon hög punkt i eller i närheten af Vänersborg. 2. Svenska adelns ställning under reformationstidehvarfvot. 3. Skrifning på lärorummet: a) Följderna af kristendomens införande i Sverige. b) Striden mellan Sigismund och hertig Karl. c) Huru blef Cæsar den romerska världens herre? d) Striden mellan Karl I i England och parlamentet. e) Jämförelse mellan Sverige och Norge med afseende på naturförhållanden och näringskällor. f) Sveriges förnämsta rofdjur. 4. Västergötlands järnvägs- och vattenkommunikationer. 5. Hvilka äro vilkoren för ett lyckligt lif? 6. a) Orsakerna till västromerska rikets fall. b) Kejsar Karl V. 7. Var Gustaf den 2:dre Adolfs deltagande i 30-åriga kriget berättigadt? 8. Skrifning på lärorummet: a) Aposteln Paulus. b) De olympiska spelen. c) Jungfrun af Orleans. d) Reduktionen. e) Karakteristik af Karl XII. f) Om vegetationens olikhet i de olika klimaten. g) Tankar vid ett årsskifte. 9. Naturvetenskapernas betydelse i det praktiska lifvet. 10. Axel Oxenstiernas karakter och verksamhet. 11. a) Orsakerna till hohentaufernas undergång. b) Orsakerna till Spaniens förfall. 12. Den förlutna vintern. 13. Skrifning på lärorummet.

*Latin* 8 t. Grammatik, syntaxen från och med läran om konjunktivus i hufvudsatser till och med oratio obliqua.

Explikation, Cicero, Oratio pro Archia: Livius 21 boken kap. 1—30; Virgilius, Æneiden 3:dje boken.

Extemporalier omväxlande med skriföfningar 1 à 2 timmar i veckan (*Lindvall* och *Johansson*). Ett tema hvarje vecka (5 på lärorummet) (*Johansson*).

*Grekiska* 7 t. Grammatik, formläran avslutad och två gånger repeterad, hänvisningar till syntaxen; skriföfningar i anslutning till den översatta texten.

Explikation, styckena 59—66 af läseboken; Anabasis 1:sta boken med repetition (*Johansson*).

*Tyska*, klass. lin. 1 t., reallin. 2 t. Översikt af grammatiken. Explikation, Hermann und Doerthea samt scener ur Minna von Barnhelm. Reallinien särskildt: Deutsches Echo 10 st. Ett tema hvarannan vecka (2 på lärorummet) (*Lindblad*).

*Engelska*, Icke-greker 4 t. Grammatik, repetition af formläran; syntaxen; skriföfningar på lärorummet och frasläsning för tillämpning af syntaxen.

Explikation, Sturzen-Beckers läsebok, 2:dra afdelningen och 20 sidor af den tredje (*v. Hackwitz*).

Reallinien 3 t. Grammatik, repetition af syntaxen; muntlig översättning af Calvagens skriföfningar.

Explikation, valda stycken ur Sturzen-Beckers läsebok, förra kursen. Förra delen af Calvagens Engelskt talspråk. Ett tema i månaden (2 på lärorummet) (*Bergin*).

*Franska* 4 t. Grammatik, Dubbs elementarbok och Widholms språklära; repetition af formläran samt delar af syntaxen; skriftliga och muntliga översättningsöfningar från svenska till franska.

Explikation, valda stycken ur Enbloms Lectures françaises (*Munthe* och *A. G. Bergman*).

*Matematik*, klass. lin. 3 t. Geometri 1 t., proportionsläran efter Hultman afdeln. 1 och 3. Algebra 2 t., läran om kvadratrötter och radikalkvantiteter samt 2:dra gradens ekvationer med en obekant; ekvationer med den obekanta under rotmärke. Icke-greker dessutom algebraiska problem samt de viktigaste formlerna inom planimetrien 1 t. gemensamt med reallinien.

Reallinien 7 t. Geometri 3 t., Euklides 6:te bok af Hellgren; satserna 102—277 ur Todhunters geometriska öfningssatser. "Afrittnings"-, "Vridnings"-, "Paralellförflyttning"- och "Locus"-metoderna vid plangeometriska problems lösning efter Hellgren; talrika problem. Algebra 4 t., det allmännaste af potensläran, loga-

ritmer och aritmetiska samt geometriska progressioner, exponentialekvationer jämte talrika problem af blandadt innehåll, mest sådana, der de genomgångna kurserna kunnat tillämpas; repetition af det föregående.

Ett skriftligt matematiskt arbete i månaden, hvarje arbete behandlande ett geometriskt och ett algebraiskt problem (2 på lärorummet) (*Kjellberg*).

*Naturvetenskap*, klass. lin. 2 t. Botanik 1 t., de naturliga familjerna. Zoologi, människokroppens byggnad, djurrikets indelning och däggdjuren (*v. Hackwitz*). Fysik 1 t., till läran om ljuset efter Christie jämte problem (*Bergin*).

Reallinien 6 t. Botanik och Zoologi 1 t., lika med klass. lin. (*v. Hackwitz*). Fysik 3 t., läran om ljudet, värmet, ljuset, elektricitet och magnetism efter Wijkander jämte talrika problem (*Bergin*). Kemi 2 t., repetition af läran om metalloiderna efter Cleve (*Bergin*).

*Historia*, klass. lin. 3 t. Fäderneslandets, från Gustaf II Adolf till Frihetstiden. Allmän, medeltiden.

Reallinien 3 t. Fäderneslandets, lika med klass. lin. Allmän, från 2:dra tidehvarvet till och med kongressen i Wien (*G. Th. Bergman*).

*Geografi*, lika med R. 6: 1 (*G. Th. Bergman*).

### Sjunde klassens nedra afdelning.

*Kristendom* 2 t. Dogmatik: kap. 7—9 och 11 samt repetition af kap. 8.

Kyrkohistoria: läroboken från och med § 35 avslutad och repeterad (*Vermerantz*).

*Modersmålet* 2 t. Literaturhistorien från och med frihetstiden till tiden efter 1830 i förening med läsning af literaturprof; dessutom läsning af Böttigers minnesteckning öfver Kellgren samt minnesteckning öfver Geijer i Melin-Hernlunds läsebok; dispositionsöfningar och talöfningar under form af fria föredrag öfver af lärjungarne själfva valda ämnen. Latinlin. en uppsats i månaden; reallin. en uppsats hvarannan vecka (3 på lärorummet) (*Vermerantz*).

Följande ämnen för uppsatser hafva blifvit behandlade:

**Latinlin.:** 1. Skrifning på lärorummet: a) Reformationen i Sverige. b) Korsstågens följder. c) Hvilka voro de tilldragelser, som kunna sägas bilda öfvergången från medeltiden till nyare tiden. d) Orsakerna till Napoleon I:s tåg mot Ryssland och följderna däraf. e) Sveriges tillstånd vid Karl XII:s död. f) Åskan. 2. a) Hattpartiets yttre politik. b) Huru förändrades Sveriges statsskick genom regeringsformen af år 1719—1720? c) Orsakerna till Polens undergång. 3. a) Orsakerna till revolutionen i England 1689. b) Tidens värde. c) Vattnets kretslopp i naturen. 4. a) Gustaf III talar till ständerna den 21 augusti 1772 (tal). b) Orsakerna till Gustaf III:s mord. c) Olof von Dalin. 5. a) Utläggning af det åttonde budet. b) Richeleus utrikes politik. c) Hattpartiets utrikes politik. d) Jämförelse mellan Sveriges och Norges naturförhållanden. e) Telefonerna. 6. Skrifning på lärorummet: a) Öfversikt af de franska protestanternas historia. b) Jungfrun af Orléans. c) Följderna af Karl V:s och Frans I:s krig. d) Till hvilka män står Sverige företrädesvis i tacksamhetsskuld för sin nationella själfständighet? e) Vintern i Norden. f) Vi lära icke för skolan utan för lifvet. 7. a) Sveriges yttre politik efter 1815. b) Kardinal Mazarin. c) Den götiska skolans betydelse för Sveriges vitterhet. d) Thorskusken (efter Runeberg). 8. Skrifning på lärorummet.

**Reallinien:** 1. Skrifning på lärorummet: samma ämnen som latinlinien. 2. a) Hvarför är Karl XII föremål för svenskarnes beundran? b) Hugonottkrigen. 3. Samma ämnen som latinlinien. 4. a) Vikingatågen. b) Om norrskenet. 5. Samma ämnen som latinlinien. 6. Skrifning på lärorummet: a) Nederländska frihetskriget. b) Hösten. c) Beskrifning öfver Vänersborg och dess närmaste omgifningar. 7. Samma ämnen som latinlinien. 8. a) Orsakerna till de inre oroligheterna under Gustaf I. b) Orsakerna till fiendskapen mellan drottning Elisabeth i England och Fifp II i

Spanien. c) Påfvedömet under Innocentius III. d) Orkaner. 9. Samma ämnen som latinlinien. 10. Peter den stores betydelse för Ryssland. 11. Skrifning på lärorummet: samma ämnen som latinlinien. 12. Skrifning på lärorummet: a) Franska revolutionens betydelse för den katolska kyrkan i Frankrike. b) Ryssland under Katarina II. c) Arvid Horn såsom statsman. d) Sveriges inre utveckling efter 1815. e) Om djur- och växtrikenas beroende af hvarandra. f) Hvad bör en yngling förnämligast taga hänsyn till vid valet af lefnadsbana? 13. Samma ämnen som latinlinien. 14. a) Anjalaförbundets orsaker och verkningar. b) Hvilka voro de omständigheter, som satte fransmännen i stånd att segerrikt motstå de europeiska koalitioner under revolutionskrigen? c) Fosforisternas betydelse för den svenska vitterheten. 15. Skrifning på lärorummet.

*Latin* 8 t. Grammatik, syntaxen §§ 212—247 samt hela kap. 4, allt i förening med extemporalier och skriföfningar (*Lindvall*).

Explikation: Cicero Oratio pro Roscio kap. 1—29. Livius, 1:sta boken kap. 31—60 samt 2:dra boken kap. 1—50; Virgilius, 4:de boken (*Lindvall*). Ett tema hvarje vecka (6 på lärorummet) (*Lindvall* och *Johansson*).

*Grekiska* 6 t. Grammatik, formläran repeterad, syntax §§ 57—79; skrifning på lärorummet för tillämpning af syntaxen.

Explikation, Anabasis, 2:dra och 3:dje boken. Odyssén, 1:sta och 2:dra boken (*Johansson*).

*Engelska*, klass. lin. valfritt 1 t. Hela Mathesii elementarbok. Grammatik. Några stycken i Sturzen-Becker (*Bergin*).

Icke-greker 2 t. Explikation, 50 sidor i Sturzen-Beckers läseböcker. Grammatik, syntaxen till läran om *shall* och *will*; repetition af formläran. Sturzen-Beckers språklära sid. 72—86. Diktamensöfningar, utanläsning af valda stycken.

Reallinien 3 t. (2 t. gemensamt med icke-grekerna i 7: 2). Grammatik, repetition af formläran och syntaxen till verbet. Explikation, 60 sidor ur Sturzen-Beckers läsebok senare kursen (delvis kursivt) tills. med icke-grekerna i 7: 2. Extemporerad öfversättning af st. 1—30 i tredje afdeln. af Calwagens skriföfningar. Sturzen-Beckers språklära sid. 72—86. Styckena 20—60 ur Calwagens Talspråk, delvis utantill. Diktamensskrifning. Ett hemtema i månaden (*Örtenblad*).

*Franska*, båda lin. gemensamt 3 t. Grammatik, syntaxen från artikeln till konjunktiven. Explikation, Enbloms Lectures françaises, 40 sidor. Extemporerad öfversättning till franska af valda, lättare stycken. De 20 första styckena ur Feilitzens Talspråk, delvis utantill. Diktamensskrifning.

Icke-greker och reallinien 1 t. Enbloms ordförråd kap. 1—6; extemporerad öfversättning till svenskan af valda, lättare stycken.

Reallinien 1 t. Bataille de dames till 2:dra aktens 2:dra scen. Skriföfningar på lärorummet.

Hela klassen ett tema hvar 14:de dag (5 på lärorummet) (*Örtenblad*).

*Matematik*, klass. lin. 3 t. Repetition af proportionsläran och proportionslärans tillämpning på geometrien. Algebra, läran om 1:sta gradens ekvationer med flera obekanta; repetition af 2:dra gradens ekvationer jämte talrika öfningsexempel och problem. Planimetri och konstruktion af enkla analytiska expressioner.

Icke-greker 1 t. ha dessutom inhämtat läran om logarituer och öfning i logaritmtabellernas bruk.

Reallinien 7 t. Geometri, Rymdgeometri, lösning af geometriska öfningssatser; i analytisk geometri läran om räta linier, cirkeln och parabeln. Algebra, planimetri och analytiska expressioners konstruktion jämte repetition af 2:dra gradens

ekvationer. Det allmännaste af plana trigonometrien, talrika öfningsexempel och problem inom de genomgångna kurserna.

Reallinien hvar 14:de dag en skriftlig uppgift af omväxlande geometriskt och algebraiskt innehåll (5 på lärorummet) (*Rådberg* och *Kjellberg*).

*Naturvetenskap*, klass. lin. Fysik 2 t. Hela läroboken af Christie (*Bergin*).

Reallinien. Zoologi 1 t. Ryggradsdjuren (*v. Hæckwitz*).

Fysik 3 t. Mekaniken, akustiken och värmeläran jämte lösning af talrika problem (*Rådberg*).

Kemi 2 t. Alkalimetallerna samt järn- och zinkgruppens metaller. Laborationer (*Bergin*).

*Historia*, klass. lin. 3 t. Fäderneslandets, från Frihetstiden till lärobokens slut; allmän, från lärobokens början till Franska revolutionen.

Reallinien 3 t. Lika med klass. lin. (*G. Th. Bergman*).

*Geografi*, repetition i sammanhang med undervisningen i historia (*G. Th. Bergman*).

*Filosofisk propedeutik* 1 t. Logiken genomgången (*Vermcrantz*).

## Sjunde klassens öfra afdelning.

*Kristendom* 2 t. Läroböckerna repeterade (*Vermcrantz*).

*Modersmålet* 2 t. Literaturhistorien repeterad; läsning företrädesvis af mönstergiltig svensk prosa; dispositionsöfningar samt talöfningar under form af fria föredrag öfver af lärjungarne själfva valda ämnen eller af disputationer; latinlinien en uppsats i månaden; reallinien en uppsats hvarannan vecka (*Vermcrantz*). Följande ämnen för uppsatser hafva blifvit behandlade:

**Latinlinien:** 1. Skrifning på lärorummet: a) Kejsar Karl V:s förhållande till reformationen. b) Det s. k. sjuåriga kriget. c) Gustaf II Adolf talar till krigshären före slaget vid Lützen (tal). d) Sveriges ställning vid Gustaf III:s tronbestigning. 2. I hvad mån bidrog Karl XIV Johan till Napoleons fall? 3. a) Folkvandringarnas betydelse. b) Sveriges samhällsskick från 1718 till 1815. c) Huru har Sverige i betyngsformen af år 1809 tillgodogjort sig föregående tiders erfarenheter? 4. a) Om förföljelserna mot de kristne under de tre första århundradena. b) Georg Stjernhjelm. 5. a) Utläggning af det åttonde budet. b) Richelieus utrikes politik. c) Jämförelse mellan Sveriges och Norges naturförhållanden. d) Telefonen. 6. a) Jämförelse mellan den tyska och den schweiziska reformationen. b) Orsakerna till Frankrikes stora inflytande i Europa under Ludvig XIV:s tidevarf. c) Sveriges inre utveckling under Gustaf I. 7. Skrifning på lärorummet: a) Humanismens betydelse för reformationen. b) Hvilka voro de förnämsta orsakerna till det muhamedanska våldets hastiga utbredning under det första århundradet af dess tillvaro. c) Hvilka voro de förhållanden, som gjorde Italien till den Europeiska politikens medelpunkt vid början af nyare tiden? d) Sveriges inre utveckling under Karl XI. e) Sveriges vittra odling under gustavianska tidevarvet.

**Reallinien:** 1. Skrifning på lärorummet: samma ämnen som latinlinien. 2. a) Karl XIV Johans yttre politik. b) Cromwell. 3. Samma ämnen som latinlinien. 4. a) Ljusets natur och egenskaper. b) Optikens betydelse för de öfriga vetenskaperna. 5. Samma ämnen som latinlinien. 6. a) Reformationen i England. b) Spektralanalysen. 7. Samma ämnen som latinlinien. 8. a) Orsakerna till de inre oroligheterna under Gustaf I. b) Orsakerna till fiendskapen mellan drottning Elisabeth i England och Filip II i Spanien. c) Påfvedömet under Innocentius III. d) Orkaner. 9. Samma ämnen som latinlinien. 10. a) Följderna af Karl V:s och Frans I:s krig. b) Framställning af Runebergs skaldestycke "Döbeln vid Jutas". 11. Samma ämnen som latinlinien. 12. Skrifning på lärorummet: samma ämnen som latinlinien.

- Latin* 8 t. Grammatik, repetition af viktigare delar af syntaxen i förening med extemporalier och skriföfningar.  
 Explikation, Cicero valda bref; Livius, 2:dra boken kap. 51—65 jämte repetition af 1:sta och 2:dra boken; Horatius, Od. 1:sta boken Od. 15—38; hela 2:dra boken jämte repetition af båda böckerna. Extemporerad läsning af Curtius och Justinus. Romerska antikviteter. Ett tema hvarje vecka (5 på lärorummet) (*Lindvall*).
- Grekiska* 6 t. Grammatik, formläran repeterad, syntax §§ 64—91 med repetition. Skrifning på lärorummet.  
 Explikation, Anabasis, 4:de boken, repetition af böckerna 1—3; Odyssén, 2:dra boken från och med vers 129, 3:dje och 6:te böckerna med fullständig repetition (*Johansson*).
- Engelska*, klass. lin. valfritt 1 t. Grammatiken till slut. Explikation, Sturzen-Beckers läsebok I, 50 sidor. Diktamensskrifning, utamläsning och talöfningar.  
 Icke-greker 2 t. (gemensamt med R. 7: 1). Grammatik, formläran och syntaxen repeterade. Explikation, 60 sidor ur Sturzen-Beckers läsebok II (delvis kursivt). Sturzen-Beckers språklära sid. 72—86. Diktamensskrifning samt utamläsning. Talöfningar.  
 Reallinien 3 t. Grammatik, formläran och syntaxen (delvis efter Calwagen), repeterade. Explikation, A Christmas Carol. Första akten af Money. Calwagens tal-språk st. 60—90 delvis utantill. Talöfningar, kursiv läsning af 100 sidor ur Peter Simple. Extemporerad öfversättning af styckena 60—95 i 3:dje afdeln. af Calwagens öfversättningsöfningar. Ett hemtema i månaden (*Örtenblad*).
- Franska*, klass. lin. 3 t. Grammatik, syntaxen till slut; formläran och syntaxen repeterade. Explikation, Enbloms Lectures françaises, 30 sidor; Bataille de dames. Extemporerad öfversättning till franskan af valda stycken. Feilitzens Talspråk, styckena 30—50, delvis utantill. Enbloms ordförråd, det viktigaste af kap. I—VI. Diktamensskrifning.  
 Icke-greker och reallin. 1 t. Enbloms ordförråd, det viktigaste af kap. VIII, XI, XIII, XVI. Skriföfningar på lärorummet; muntlig öfversättning af valda stycken ur Löwenhjelms skriföfningar. Kursivläsning af 20 sidor ur Charles XII, 3:dje boken.  
 Reallin. 5 t. (deraf 1 gemens. med lat.-lin., 1 med icke-greker). Grammatik, extemporerad öfversättning och utamläsning = latinlinien. Explikation, Enbloms Lectures françaises, 40 sidor; Bataille de dames.  
 Hela klassen ett tema hvar 14:de dag (5 på lärorummet) (*Örtenblad*).
- Matematik*, klass. lin. 3 t. Geometri, lika med nedra afdelningen jämte repetition af Euklides 4 första böcker. Algebra, repetition af hela den genomgångna kursen, företrädesvis genom exempel och problem. Icke-greker 1 t. Lösning af exponential-ekvationer, läran om logaritmer och öfning i logaritmtabellernas bruk.  
 Reallinien 7 t. Repetition af hela den genomgångna kursen, äfven omfattande rymdgeometri och analytisk geometri. Talrika öfningsexempel och problem inom alla de genomgångna kurserna.  
 En och annan gång ha lärjungarne fått försöka att på egen hand å lärorummet lösa matematiska uppgifter. Reallinien hvar 14:de dag en skriftlig uppgift af omväxlande geometriskt och algebraiskt innehåll (4 på lärorummet) (*Rådberg*).
- Naturvetenskap*, klass. lin. Fysik 2 t. Repetition af akustik, optik, magnetism, elektricitet och värmelära (*Bergin*).  
 Reallinien: Zoologi 1 t. Ryggradsdjuren (*v. Hackwitz*).  
 Fysik 3 t. Repetition af den genomgångna kursen företrädesvis medelst problem (*Rådberg*).  
 Kemi 2 t. Repetition af hela läroboken. Laborationsöfningar (*Bergin*).

*Historia*, klass. lin. 3 t. Fäderneslandets, repetition från Gustaf I till lärobokens slut; allmän från Franska revolutionen till lärobokens slut samt repetition.

Reallinien 3 t. Lika med klass. lin. (*G. Th. Bergman*).

*Geografi*. Repetition i sammanhang med undervisningen i historia (*G. Th. Bergman*).

*Filosofisk propedeutik* 1 t. Logik, repetition.

Antropologi, läroboken genomgången (*Vermerantz*).

5. I *svenska* har införts Ordlista öfver svenska språket, utgifven af Svenska akademien, sjette omarbetade upplagan; Svensk rättskrifningslära efter sjette omarbetade upplagan af Svenska akademiens ordlista, utarbetad af H. Kabner och J. G. Victorin, att såsom norm för rättskrifningen begagnas öfver hela läroverket; i *kristendom*: Kristlig religionslära för läroverkets högre klasser af U. L. Ullman, fjärde öfversedda och förbättrade upplagan, att i stället för Norbecks lärobok begagnas i 6: 1 och derefter successivt i följande klasser; Innehållet af Bibelns böcker i kort öfversikt för skolan och hemmet af J. A. Dahlbom att i stället för Welanders lärobok användas i 4:de och därefter i 5:te kl.; i *matematik*: Lärobok i rymdgeometri för läroverken af Hj. Berwald att i 7: 1 och sedan i 7: 2 begagnas i stället för Lindmans lärobok; i *fysik*: Fysikens grunder af Aug. Wijkander att i stället för Christie-Lindeberg användas i 6: 1 och derefter successivt i följande klasser.

6. Välskrifning har på lärorummet öfvats 1 timme i veckan med hvardera af de 3 lägsta klasserna. Undervisningen har meddelats efter Påhlmanska metoden af adj. v. Sydow.

## Undervisningen i teckning.

### Läroböcker och undervisningsmateriel.

Pasch, geometrisk konstruktions- och projektionslära. Pasch, handbok i linearritning, Stuhlmann, lärobok i frihandsteckning häft. 1—3. Stuhlmann, väggtabeller. Wohlien, Sjöström, dito. Klotsar enligt Heimerdings och Stuhlmans modeller. Stuhlmans gipsar för konturteckning och skuggning. Andra serien af Dresdnergipserna.

### Undervisningen.

Klass 1. Onsdag kl.  $\frac{1}{2}12$ — $\frac{1}{2}1$ , lördag kl.  $\frac{1}{2}1$ — $\frac{1}{2}2$ , Stuhlmans öfningar på rutadt papper, plansch. 1—14, 1:sta häftet, samt början af Stuhlmans väggplanscher.

Klass 2. Måndag kl.  $\frac{1}{2}2$ — $\frac{1}{2}3$  Stuhlmans och början af Sjöströms väggplanscher.

Klass 3. Lördag kl.  $\frac{1}{2}12$ — $\frac{1}{2}1$  frihandsteckning efter Stuhlmans och Sjöströms väggplanscher.

Klass R. 4. Tisdag, onsdag kl. 5—6 frihandsteckning; fredag kl.  $\frac{1}{2}2$ — $\frac{1}{2}3$  linearritning. Frihandsteckning efter gipsornament och klotsar. Linearteckning: Konstruktioner efter Pasch.

Klass R. 5. Onsdag kl. 5—6, tisdag kl. 6—7, frihandsteckning, tisdag kl.  $\frac{1}{2}12$ — $\frac{1}{2}1$  linearteckning. Frihandsteckning efter klotsar i front-, sido- och snedställningar samt skuggning efter Stuhlmans gipsmodeller. Linearteckning, ytmönster samt början af projektionsläran.

Klass L. 5. (Frivilligt) Fredag kl. 4—5, frihandsteckning efter Sjöströms väggplanscher och klotsar.

Klass R. 6: 1. Måndag kl.  $\frac{1}{2}12$ — $\frac{1}{2}1$  linearteckning; torsdag kl.  $\frac{1}{2}12$ — $\frac{1}{2}1$  och 5—6 frihandsteckning efter klotsar i snedställning samt skuggning efter Stuhlmans gipsmodeller. Linearteckning ungefär lika med R. 5.

- Klass L. 6: 1. Icke-greker, tisdag kl.  $\frac{1}{2}1-\frac{1}{2}2$ , torsdag kl.  $\frac{1}{2}12-\frac{1}{2}1$  frihandsteckning efter Stuhlmans och Sjöströms väggtäflor samt konturteckning efter gipsornament och klotsar.
- Klass R. 6: 2. Torsdag kl.  $\frac{1}{2}12-\frac{1}{2}1$  och 5—6 frihandsteckning ungefär detsamma som R. 6: 1 samt 2:dra serien af Dresdnergipserna. Måndag kl.  $\frac{1}{2}12-\frac{1}{2}1$  linear-teckning efter Pasch's projektionslära.
- Klass L. 6: 2. Icke-greker, måndag kl.  $\frac{1}{2}9-\frac{1}{2}10$ , tisdag kl.  $\frac{1}{2}1-\frac{1}{2}2$  klotsteckning samt skuggning efter Stuhlmans gipsmodeller.
- Klass R. 7: 1. Måndag kl. 5—6, tisdag kl. 6—7 frihandsteckning; torsdag kl.  $\frac{1}{2}1-\frac{1}{2}2$  linear-teckning. Frihandsteckning efter 2:dra serien af Dresdnergipserna, klotsgrupper och figurdelar. Linear-teckning efter Henriques' perspektivlära.
- Klass L. 7: 1. Icke-greker, måndag kl. 5—6 och torsdag kl.  $\frac{1}{2}1-\frac{1}{2}2$  frihandsteckning efter 2:dra serien af Dresdnergipserna.
- Klass R. 7: 2. Måndag kl. 5—6, tisdag kl. 6—7 frihandsteckning; torsdag kl.  $\frac{1}{2}1-\frac{1}{2}2$  linear-teckning. Frihandsteckning: 2:dra serien af Dresdnergipserna och klotsgrupper samt figurdelar. Linear-teckning efter Henriques' perspektivlära.
- Klass L. 7: 2. Icke-greker, tisdag kl.  $\frac{1}{2}2-\frac{1}{2}3$ , fredag kl.  $\frac{1}{2}12-\frac{1}{2}1$ . Frihandsteckning: landskapsstudier efter planscher af Calame samt efter figurdelar af gips.

## 8. Undervisningen i sång och instrumentalmusik.

### Musikens teori och sång.

- Klass 1. Onsdag 5—6, de musikaliska tecknen, deras betydelse och användning. Öfning i tonträffning samt enstämmig sång. Fredag 5—6, koralsång.
- Klass 2. Måndag 5—6, lika med klass 1, kännedom om tonarter m. m. Fredag 5—6, koralsång.
- Klass 3. Torsdag 5—6, lika med klass 2 samt tvåstämmig sång. Fredag 5—6, koralsång.
- Klass 4—5. Fredag 5—6, koralsång. Måndag 6—7, körsång.
- Klass 6—7. Torsdag 6—7, kör- och kvartettsång för mansröster samt öfning af stämmor för blandade kören. Måndag 6—7 körsång för blandade röster. I denna kör hafva äfven deltagit lärjungar ur de tre lägsta klasserna.

Vid undervisningen hafva användts: Lärobok i sång för skolan, 1:sta kursen, af L. Aug. Lundh, 4-stämmiga sånger för elementarläroverk, arr. af R. R. Roselli, 4-stämmiga sånger, utgifna af Ivar Hedenblad, Skolkvartetten, utgifven af musiklärarne vid Stockholms h. läroverk, m. m., m. m.

### Instrumentalmusik.

- Klass 1—4. Lördag 4—6.  
Klass 5—7. Tisdag 4—6.

Under senare hälften af vårterminen hafva orkesteröfningar ägt rum på tisdagarne. I orkestern, som bestått af stråkkvartett, flöjt, cornett och piano, hafva deltagit ynglingar ur klasserna 1—7. Vid öfningarne hafva kompositioner af Faust, Beaumont, Hjort m. fl. utförts. 10 lärjungar hafva spelat viol, 4 orgel, 2 piano, 1 cornett, 1 flöjt, 1 viola och 1 violoncell.

Vid undervisningen hafva användts: Hennings violskola, Kaysers etyder, Mendelssohns "Lieder ohne Worte", Lagergrens orgelskola, m. m., m. m.

## 9. Undervisningen i gymnastik och militäröfningar.

### a) Gymnastik och vapenöfningar enligt kongl. cirkuläret den 19 juni 1866.

Gymnastiköfningarna hafva omfattat en half timme dagligen för hvarje afdelning, och har härunder så långt tiden medgifvit en fullständig pedagogisk dagöfning genomgått. I vapenöfningarna har klass 5 genomgått rekrytskolan af exercisreglementet, klass 6—7: 1 öfvats i florettfäktning på led, med och utan motståndare, 7: 2 i florettfäktning på led, med och utan motståndare, samt sabelhuggning. Till instruktionstimme för afdelningscheferna har användts tiden mellan 7—8 måndags och torsdags eftermiddag.

Tabellarisk uppgift å antalet lärjungar, som på grund af nedanstående orsaker icke deltagit i gymnastiköfningarna:

Termin och åldersgrupp	S j u k d o m a r										Andra orsaker	Summa i öfningarna icke deltagande lärjungar	Hela antalet närvarande lärjungar		
	i syn- o. hörselorganerna	i nervsystemet	i orkulationssorga- nerna	i andlednings- organerna	i matsmält- ningsorga- nerna	i matsmält- ningsorga- nerna	i urin- och könsorga- nerna	i rörelse- organerna	missbildning	bräck				allmän svaghet	andra sjuk- domar
<i>Höstterminen 1889:</i>															
Under 15 år.....	—	—	1	1	—	—	1	—	3	1	—	7	—	7	89
15 år eller deröfver	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	3	16*)	19	86
Summa	—	—	2	1	—	—	3	—	3	1	—	10	16	26	175
<i>Vårterminen 1890:</i>															
Under 15 år.....	—	—	—	1	—	—	1	—	2	—	—	4	—	4	70
15 år eller deröfver	—	2	3	—	—	—	3	—	1	1	—	10	15*)	25	103
Summa	—	2	3	1	—	—	4	—	3	1	—	14	15	29	173

\*) Lärjungar i 7: 2.

Följande antal lärjungar har deltagit endast i fristående gymnastik:

Höstterminen:

Lärjungar under 15 år ..... 2

D:o 15 år eller deröfver ..... 1

Summa 3

Vårterminen:

Lärjungar under 15 år ..... —

D:o 15 år eller deröfver ..... 4

Summa 4

Vid gymnastiköfningarna hafva lärjungarna varit fördelade på tre afdelningar med följande antal i hvarje:

Höstterminen 1889:

1:sta hufvudafdelningen klass 1—3 .... 51 lärjungar

2:dra " " 3—5 .... 45 "

3:dje " " 6—7: 1 .. 53 "

Summa 149 lärjungar



Vårterminen 1890:

1:sta hufvudafdelningen	-----	49	lärjungar
2:dra	”	44	”
3:dje	”	51	”
		<hr/>	
		Summa	144 lärjungar

Lärjungarne i 7:de klassens öfra afdelning hafva varit befriade från gymnastiköfningarne, men öfvats i fäktning 2:ne timmar i veckan.

Öfningstiderna hafva varit följande:

Gymnastik:

1:sta hufvudafdelningen, alla	läsdagar	2,30—3,10.
2:dra	”	d:o 10,50—11,30.
3:dje	”	d:o 9,30—10,10.

Vapenöfningar:

Klass 5	måndag	5—6.
Klass 6	onsdag, lördag	5—6.
Klass 7	tisdag, torsdag	5—6.

## b) Militärofningar enligt kongl. cirkuläret den 23 mars 1870.

*Vårterminen 1889:*

Öfningarne hafva pågått 3 veckor eller från och med den 8 till och med den 29 maj.

De hafva ledts af undertecknad i egenskap af ordinarie gymnastiklärare vid läroverket.

Till exercis hafva användts från och med den 8 till och med den 11 maj 6, under hvardera af de två följande veckorna 6, samt under sista veckan 1 timme. Någon skjutning vare sig med salongs- eller remingtongevär har ej ifrågakommit, enär redan under förra terminen tillräckligt antal skott skjutits.

9 lärjungar i klass 7: 2, hvilka icke deltagit i öfningarne, hafva haft 2:ne timmars sabelhuggning i veckan.

44 lärjungar, alla i klass 6—7: 1, hafva i öfningarne deltagit.

Under den tid militärofningarne pågått har tjänstgöringen för gymnastikläraren såsom sådan minskats med 5 timmar i veckan.

Af exercisreglementet har 1:sta delen genomgåts såväl i spridd som sluten ordning.

Venersborg den 30 maj 1889.

Tell Warodell.

Löjtnant.

*Höstterminen 1889:*

Öfningarne hafva pågått 6 veckor eller från och med den 2 september till och med den 12 oktober.

De hafva ledts af undertecknad i egenskap af ordinarie gymnastiklärare vid läroverket.

Till exercis hafva användts 36 timmar med 6 i veckan. Från och med den 2 till och med den 14 september hafva dessa öfningar pågått onsdagar, fredagar och lördagar mellan kl. 5—7 e. m., och från och med den 16 september till och med den 12 oktober onsdagar, fredagar och lördagar mellan 5—6 e. m. Under olika tider af förmiddagens lästimmar ha öfningarne af veckans återstående tre timmar pågått.

Till målskjutning hafva användts 18 timmar för 6: 1, 16 för 6: 2, 15 för 7: 1 och 14 för 7: 2, hvaraf användts under 1:sta veckan 23, 2:dra 16, 3:dje 13, 4:de 8 och under 5:te 3 timmar.

I öfningarne hafva deltagit 51 lärjungar ur nedre 7:de och 6:te klasserna, och har under målskjutningsöfningarne med salongsgevär hvar och en skjutit 100 skott med undantag af en elev i 6: 2 L. på grund af dålig syn. Dessutom hafva 13 lärjungar ur öfre 7:de klassen haft, under den tid militäröfningarne pågått, 2:ne timmars sabelhuggning i veckan, samt skjutit hvardera 50 skott med infanterigevär af 1868 års förändringsmodell. Vid innevarande års inspektion förbrukades 164 salongspatroner och 110 skarpa remingtonpatroner. 60 patroner af sistnämnda slag har af undertecknad, i och för inskjutning af 3:ne skolan tillhöriga gevär, användts.

18 elever ur hvardera af 4:de och 5:te klasserna hafva haft en timmes exercis i veckan.

Under den tid militäröfningarne pågått har tjänstgöringen för gymnastikläraren såsom sådan minskats med 5 timmar i veckan.

Af exercisreglementet har 1:sta delen genomgåts i sluten och spridd ordning. Då antalet i öfningarne deltagande varit så ringa, har af 2:dra delen blott den slutna ordningen öfvats, och hafva de olika afdelningarne medelst streck varit markerade. Under ogynsam väderlek, då exercis pågått i gymnastiklokalen, har föredrag i bevakningstjänst och manöver företagits.

Då under nu tilländalupna militäröfningar vid härvarande läroverk användts 6:mms salongsgevär af Remington-Vemont modell, och då till dessa gevär begagnats den härstädes förutvarande ammunitionen 6:mms-patroner, laddade med krut och rundkula, å 10 kr. pr 1,000, men denna ammunition till ytterlighet smutsar och skadar gevären, oaktadt genomdragnings skett efter hvart annat skott, och då dessutom flensen till dessa patroner är något för liten, sker ofta det patronen kommer innanför utdragaren, då klickning uppstår, så vore önskligt om annan ammunition, hälst talgade Bosquettepatroner, kunde erhållas.

Militäröfningarne inspekterades den 3 och 4 oktober af öfverstelöjtnanten vid Kongl. Vestgöta regemente E. A. Winroth, då uppvisning ägde rum.

Venersborg den 13 oktoker 1889.

Tell Warodell.

## B. Lärarne.

10. Lärarnes tjänsteåligganden under höstterminen hafva för hvarje vecka varit följande:  
Rektor *G. Th. Bergman*: Svenska 1 t. 6: 2; Historia 1 t. R. 6: 1, 1 t. R. 6: 1 och R. 6: 2 tills., 1 t. 6: 1, 1 t. R. 6: 2, 2 t. L. 6: 2, 1 t. 6: 2, 3 t. 7: 1, 3 t. 7: 2. = 14 tim. Svenska skripta i 6: 2.

Lektor *K. F. Rådberg*: Matematik 2 t. R. 7: 1, 1 t. R. 7: 1 och R. 7: 2 tills., 3 t. L. 7: 1, 6 t. R. 7: 2, 4 t. L. 7: 2; Fysik 3 t. R. 7: 1, 3 t. R. 7: 2. = 22 tim. Matematiska skripta i 7. Klassföreståndare i 7: 2.

Lektor *O. Örtenblad*: Franska 3 t. 7: 1, 2 t. R. 7: 1, 1 t. 7: 2, 4 t. R. 7: 2, 2 t. L. 7: 2; Engelska 3 t. R. 7: 1, 2 t. L. 7: 1 (icke-gr.), 3 t. R. 7: 2, 1 t. L. 7: 2 (valfritt). = 21 tim. Franska skripta i 7. Klassföreståndare i 7: 1.

Lektor *P. I. Lindvall*: Latin 5 t. 6: 2, 7 t. 7: 1, 8 t. 7: 2. = 20 tim. Latinska skripta i 7: 1 och 7: 2. Klassföreståndare i L. 6: 2.

Lektor *E. Vermorantz*: Kristendom 2 t. 5, 2 t. 6: 1, 2 t. 6: 2, 2 t. 7: 1, 2 t. 7: 2; Svenska 1 t. 6: 2, 2 t. 7: 1, 2 t. 7: 2; Filosofi 1 t. 7: 1, 1 t. 7: 2. = 17 tim. Svenska skripta i 7: 1, 7: 2.

v. Lektor *A. Johansson*: Latin 3 t. 6: 2, 1 t. 7: 1; Grekiska 7 t. 6: 2, 5 t. 7: 1, 5 t. 7: 2, 1 t. 7: 1 och 7: 2 tills. = 22 tim. Latinska skripta i 6: 2, 7: 1.

- Adjunkt *A. J. C. Piscator*: Alla undervisningsämnen i första klassen. = 24 tim. Klassföreståndare i 1.
- Adjunkt *A. J. C. Lindblad*: Svenska 6 t. 3; Tyska 7 t. 3, 3 t. 5, 2 t. R. 6: 1, 1 t. L. 6: 1, 2 t. R. 6: 2, 1 t. L. 6: 2. = 22 tim. Tyska skripta i 5, R. 6: 1 och R. 6: 2. Klassföreståndare i 3.
- Adjunkt *A. Ericsson*: Latin 8 t. 4, 8 t. 5, 8 t. 6: 1. = 24 tim. Latinska skripta i 6: 1.
- Adjunkt *K. F. Kjellberg*: Matematik 7 t. R. 6: 1, 3 t. L. 6: 1, 7 t. R. 6: 2, 3 t. L. 6: 2, 4 t. R. 7: 1, icke-greker 1 t. 7: 1. = 25 tim. Matematiska skripta i R. 6: 1 och R. 6: 2.
- Adjunkt *G. O. D. von Hackwitz*: Engelska 4 t. L. 6: 1 (icke-gr.), 4 t. L. 6: 2 (d:o); Naturalhistoria 2 t. 2, 2 t. 3, 2 t. 4, 2 t. 5, 1 t. 6: 1, 1 t. 6: 2, 1 t. R. 7: 1, 1 t. R. 7: 2; Historia och geografi 4 t. 5, 2 t. L. 6: 1. = 26 tim.
- Adjunkt *P. G. Bergin*: Engelska 3 t. R. 6: 1, 3 t. R. 6: 2; Fysik 3 t. R. 6: 1, 3 t. R. 6: 2, 1 t. L. 6: 2, 2 t. L. 7: 1, 2 t. L. 7: 2; Kemi 2 t. R. 6: 1, 2 t. R. 6: 2, 2 t. R. 7: 1, 2 t. R. 7: 2. = 25 tim. Engelska skripta i R. 6: 1 och R. 6: 2. Klassföreståndare i R. 6: 2.
- Adjunkt *K. A. von Sydow*: Svenska 2 t. 6: 1; Matematik 5 t. 2, 5 t. 3, 5 t. 4, 5 t. 5; Fysik 1 t. L. 6: 1; Välskrifning 1 t. 1, 1 t. 2, 1 t. 3. = 26 tim. Svenska skripta i 6: 1. Klassföreståndare i 5.
- v. Adjunkt *Å. W:son Munthe*: Engelska 7 t. R. 4, 7 t. R. 5; Franska 3 t. 5, 4 t. 6: 1, 4 t. 6: 2, 1 t. L. 7: 1 (valfritt). = 26 tim. Klassföreståndare i 6: 1.
- v. Adjunkt *J. Rodhe*: Svenska 6 t. 2; Tyska 7 t. 2, 4 t. 4; Historia och geografi 5 t. 2, 5 t. 4. = 27 tim. Tyska skripta i 4. Klassföreståndare i 2.
- v. Adjunkt *G. Sandahl*: Kristendom 3 t. 2, 3 t. 3, 2 t. 4; Svenska 4 t. 4, 3 t. 5; Grekiska 7 t. 6: 1; Historia och geografi 5 t. 3. = 27 tim. Svenska skripta i 4 och 5.
- Lärarinnan i teckning fru *H. Henning* 20 timmar.
- Läraren i sång och musik *E. Hjort*: 6 tim. musikens teori och sång, 4 tim. instrumentalmusik. = 10 tim.
- Läraren i gymnastik och vapenöfningar löjtnant *T. Warodell*: 9 tim. i gymnastik, 5 tim. i vapenöfningar. = 14 tim.

## 11. Tjänstledige:

- Adjunkten *S. Tengblad* under läsåret för sjukdom.
- Adjunkten *A. Sahlén* „ d:o „ d:o.
- Adjunkten *A. G. Bergman* under höstterminen för sjukdom.
- Adjunkten *A. Ericsson* från den 4 mars till vårterminens slut för sjukdom.
- Adjunkten *J. Lindblad* från den 27 april till d:o d:o d:o.

## 12. Förordnade:

- Fil. dokt. *A. Johansson* till vikarierande lektor under läsåret.
- Fil. dokt. *J. Rodhe* till vikarie för adjunkten *Tengblad* under läsåret.
- Fil. kand. *G. Sandahl* till vikarie för adjunkten *Sahlén* under läsåret.
- Fil. dokt. *A. W:son Munthe* till vikarie för adjunkten *Bergman* under höstterminen.
- Fil. kand. *J. F. V. Nordholm* till vikarie för adjunkten *Ericsson*.
- Fil. kand. *K. O. Wessman* till vikarie för adjunkten *Lindblad*.

Då generalmajor Taube i början af detta år utnämndes till generalbefälhafvare och aflyttade från orten, afsade han sig äfven uppdraget att vara läroverkets inspektor. På samma

gång jag ger ett uttryck åt den odelade högaktning och tillgifvenhet general Taube tillvunnit sig genom det varma intresse han städse ägnade läroverket och dess angelägenheter samt den välvilja, hvarmed han omfattade dess lärare och lärjungar, uttalar jag läroverkets tack för hvad han verkat i den befattning han nu lämnat, men vid hvilken man så gerna önskat, att han ännu länge skulle hafva kvarstått.

Obs. Till inspektor för läroverket efter general Taube har Eforus förordnat landshöfdingen m. m. L. W. Lothigius.

14. Den 1 maj 1890 var endast den sedan flera år otillsatta lektorsbefattningen ledig.

### C. Lärjungarne.

15. De närvarande lärjungarnes antal.

Höstterminen 1889:

Klass	Gemensamma linien	Reallinien	Latinlinien		Summa
			utan	med	
			grekiska		
1	18	—	—	—	18
2	22	—	—	—	22
3	16	—	—	—	16
4	—	10	21	—	31
5	—	8	10	—	18
6: 1	—	6	13	2	21
6: 2	—	5	8	4	17
7: 1	—	9	5	2	16
7: 2	—	4	7	5	16
Summa	56	42	64	13	175

Frånvarande: 1 lärjunge i R. 4, 2 i L. 7: 1.

Vårterminen 1890:

Klass	Gemensamma linien	Reallinien	Latinlinien		Summa
			utan	med	
			grekiska		
1	17	—	—	—	17
2	23	—	—	—	23
3	15	—	—	—	15
4	—	10	21	—	31
5	—	8	9	—	17
6: 1	—	6	13	2	21
6: 2	—	5	8	4	17
7: 1	—	9	5	3	17
7: 2	—	3	7	5	15
Summa	55	41	63	14	173

Frånvarande: 1 lärjunge i R. 4, 1 i L. 5.

16. De under höstterminen närvarande lärjungarnes ålder ses af följande tabell:

Klass och linie	9 år	10 år	11 år	12 år	13 år	14 år	15 år	16 år	17 år	18 år	19 år	20 år	21 år	22 år	Summa närvarande lärjungar
1	3	10	3	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	18
2	—	5	8	6	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	22
3	—	—	5	5	2	2	2	—	—	—	—	—	—	—	16
R. 4	—	—	—	3	1	1	4	1	—	—	—	—	—	—	10
L. 4	—	—	1	5	5	6	3	1	—	—	—	—	—	—	21
R. 5	—	—	—	1	1	2	2	2	—	—	—	—	—	—	8
L. 5	—	—	—	2	1	3	3	1	—	—	—	—	—	—	10
R. 6: 1	—	—	—	—	—	2	1	2	1	—	—	—	—	—	6
L. 6: 1	—	—	—	1	1	1	5	4	2	—	1	—	—	—	15
R. 6: 2	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	1	—	—	—	5
L. 6: 2	—	—	—	—	—	—	3	5	3	—	1	—	—	—	12
R. 7: 1	—	—	—	—	—	—	—	1	2	4	1	1	—	—	9
L. 7: 1	—	—	—	—	—	—	1	2	2	1	—	1	—	—	7
R. 7: 2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	4
L. 7: 2	—	—	—	—	—	—	—	1	3	4	1	1	2	—	12
Summa för	Gemensamma linien . . . .	3	15	16	12	3	3	4	—	—	—	—	—	—	56
	Reallinien . . .	—	—	—	4	2	5	7	9	4	6	2	3	—	42
	Latinlinien . .	—	—	1	8	7	10	15	14	10	5	3	2	2	77
Summa	3	15	17	24	12	18	26	23	14	11	5	5	2	—	175

17. Af de under höstterminen närvarande 175 lärjungarne hafva 151 varit från Elfsborgs, 16 från Skaraborgs, 5 från Göteborgs, 1 från Malmöhus, 1 från Hallands län och 1 från Stockholms stad.

Efter hemort antingen i läroverksstaden eller å annan ort är fördelningen för samma termin följande:

I klass 1 hemort i Venersborg	7,	å annan ort	11
”	2	”	10,
”	3	”	7,
”	4	”	11,
”	5	”	9,
”	6: 1	”	8,
”	6: 2	”	5,
”	7: 1	”	7,
”	7: 2	”	7,
			<hr/>
			71
			104

18. Under höstterminen har af sjunde latinklassens lärjungar, hvilka läst grekiska, följande antal begagnat sig af undervisningen i

- a) både engelska och hebreiska . . . . . —  
 b) engelska, men icke hebreiska 7: 1 1, 7: 2 1 . . . . . 2

19. Antal i teckning, i musik samt i gymnastik och militärofningar undervisade lärjungar höstterminen 1889:

Afdelningar och linier	Närvarande lärjungar	Teckning			Musik		Gymnastik och militärofningar	
		Lärjungar, som deltagit i			Lärjungar, som undervisats i		Lärjungar, som deltagit i	
		obligatorisk teckning	frivillig teckning och därjämte i obligatorisk	endast i frivillig teckning	musikens teori och sång	instrumental-musik	gymnastik och vapenofningar	utsträckt militärofningar
1	18	18	—	—	18	1	17	—
2	22	22	—	—	22	5	19	—
3	16	16	5	—	16	5	15	—
R. 4	10	10	3	—	3	3	10	—
L. 4	21	—	—	3	10	2	17	—
R. 5	8	8	5	—	2	1	8	—
L. 5	10	—	—	3	4	—	10	—
R. 6: 1	6	6	3	—	—	2	6	—
L. 6: 1	15	13	1	—	6	—	14	14
R. 6: 2	5	5	1	—	1	—	5	5
L. 6: 2	12	8	—	—	2	3	12	12
R. 7: 1	9	9	—	—	3	—	9	9
L. 7: 1	7	5	—	—	4	1	7	7
R. 7: 2	4	4	—	—	1	—	3	3
L. 7: 2	12	7	—	—	5	—	10	10
Gemensamma linien	56	56	5	—	56	8	51	—
Reallinien	42	42	12	—	10	6	41	17
Latinlinien	77	33	1	6	31	6	70	41
Summa	175	131	18	6	97	20	162	58

20. Förhållandet med hemläxor samt den tid öfverläsningen af dessa upptagit är följande:

I klass	1 hemläxor dagligen	öfverhufvud	2, öfverläsningstid	1 1/3 tim.
"	2	"	3,	1 1/2 "
"	3	"	3,	1 3/4 "
"	R. 4	"	3,	2 1/4 "
"	L. 4	"	3,	2 3/4 "
"	R. 5	"	4,	3 1/2 "
"	L. 5	"	4,	3 1/2 "
"	R. 6: 1	"	4,	3 3/4 "
"	L. 6: 1	"	4 à 5	4 1/2 "
"	R. 6: 2	"	4,	3 3/4 "
"	L. 6: 2	"	4 à 5	4 1/2 "
"	R. 7: 1	"	4,	4 3/4 "

I klass L. 7: 1 hemläxor dagligen öfverhufvud 4, öfverläsningstid  $4\frac{3}{4}$  tim.

„ R. 7: 2 „ „ 4, „ 4 „  
 „ L. 7: 2 „ „ 4, „ 4 „

I ofvanstående arbetstimmar är den tid, som åtgår till utarbetande af hemskripta, icke upptagen. Härtill torde i hvarje vecka åtgå 1 tim. för klass 4, 2 tim. för klass 5 samt 4 tim. för klass. 6, 7.

21. Angående lärjungarnes hälsotillstånd m. m. har skolans läkare afgifvit följande uppgifter:

Tabellarisk uppgift öfver lärjungarnes kroppsbyggnad och allmänna hälsotillstånd samt öfver antalet närsynta vårterminen 1889.

Klass	Antal lärjungar	Medelålder	Kroppsbyggnad			Allmänt hälsotillstånd		Lidande af bleksot och blodbrist	Öfta besvärade af hufvudvärk	Öfta besvärade af näsblod	Andra åkommor, som kunna anses bero af skolans indflytelse	Närsynt-hetsgrad			Summa närsynta	Procent närsynta
			God	Medelmätigt	Svag	Godt	Mindre godt					Under 3 D.	3-6 D.	Öfver 6 D.		
7	33	$19\frac{14}{33}$	31	2	—	29	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	37	$16\frac{31}{37}$	35	2	—	36	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—
5	25	$15\frac{14}{25}$	23	2	—	23	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	24	$14\frac{14}{24}$	23	1	—	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	28	$13\frac{16}{28}$	24	4	—	22	6	1	2	1	2	—	—	—	—	—
2	15	$12\frac{4}{15}$	14	1	—	14	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	18	$11\frac{5}{18}$	18	—	—	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	180		168	12	—	166	14	1	3	2	2					

Tabellarisk uppgift å antalet sjuke och sjukdomar bland lärjungarne  
vid Venersborgs läroverk vårterminen 1889.

Sjuka personer	Å r s t i d										Summa		Anmärkning
	Januari		Februari		Mars		April		Maj		Insjukn.	Döde	
	Insjukn.	Döde	Insjukn.	Döde	Insjukn.	Döde	Insjukn.	Döde	Insjukn.	Döde			
Under 15 år . . . . .	—	—	2	—	9	—	5	—	—	—	16	—	
15 år eller derutöfver . . . . .	—	—	3	—	22	—	4	—	—	—	29	—	
Summa	—	—	5	—	31	—	9	—	—	—	45	—	
<i>Sjukdomar:</i>													
Blodbrist . . . . .	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	
Nervsmärta . . . . .	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	4	—	
Ögonsjukdom . . . . .	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	
Organ. hjärtfel . . . . .	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	
Lungkatarrh . . . . .	—	—	—	—	7	—	3	—	—	—	10	—	
Astma . . . . .	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	
Halsfluss . . . . .	—	—	1	—	4	—	4	—	—	—	9	—	
Febril gastricism . . . . .	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	3	—	
Kron. magkatarrh . . . . .	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	
Diarrhé . . . . .	—	—	1	—	4	—	1	—	—	—	6	—	
Kolik . . . . .	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	4	—	
Masksjukdom . . . . .	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	
Muskelrheumatism . . . . .	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	
Ledvrickning . . . . .	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	
Kylskada . . . . .	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	
Summa	—	—	5	—	31	—	9	—	—	—	45	—	



Tabellarisk uppgift öfver lärjungarnes kroppsbyggnad och allmänna hälsotillstånd samt öfver antalet närsynta höstterminen 1889.

Klass	Antal lärjungar	Medelålder	Kroppsbyggnad		Allmänt hälsotillstånd		Lidande af bleksot och blodbrist	Offa besvärade af hufvudvärk	Offa besvärade af näsblod	Andra åkommor, som kunna anses bero af skolans inflyelse	Närsynthetsgrad		Summa närsynta	Procent närsynta
			God	Medelmåttig	Svag	Godt					Mindre godt	Under 3 D.		
7	32	18	29	3	—	27	5	—	—	—	3	1	4	—
6	38	15 <sup>31</sup> / <sub>88</sub>	37	1	—	37	1	—	—	—	3	1	4	—
5	18	14 <sup>5</sup> / <sub>18</sub>	17	1	—	18	—	—	—	—	2	—	2	—
4	31	14	27	4	—	24	7	1	1	1	2	—	2	—
3	16	12 <sup>7</sup> / <sub>16</sub>	16	—	—	16	—	—	—	—	—	—	—	—
2	23	10 <sup>22</sup> / <sub>33</sub>	20	3	—	20	3	—	—	—	—	—	—	—
1	18	10 <sup>7</sup> / <sub>18</sub>	18	—	—	18	—	—	—	—	1	—	1	—
Summa	176		164	12	—	160	16	1	1	—	11	2	13	—

Tabellarisk uppgift å antalet sjuke och sjukdomar bland lärjungarne vid Venersborgs läroverk höstterminen 1889.

Sjuka personer	Å r s t i d										Summa		Summa
	Augusti		September		Oktober		November		December		Insjukn.	Döde	
	Insjukn.	Döde	Insjukn.	Döde	Insjukn.	Döde	Insjukn.	Döde	Insjukn.	Döde			
Under 15 år . . . . .	—	—	2	—	7	—	11	—	4	—	24	—	
15 år eller därutöfver . .	—	—	3	—	6	—	6	—	3	—	18	—	
Summa	—	—	5	—	13	—	17	—	7	—	42	—	
<i>Sjukdomar:</i>													
Lungskatarrh . . . . .	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	3	—	
Halsfluss . . . . .	—	—	1	—	10	—	6	—	4	—	21	—	
Febril gastricism . . . . .	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	
Tarmkatarrh . . . . .	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	
Diarrhé . . . . .	—	—	3	—	3	—	5	—	1	—	12	—	
Gulsot . . . . .	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	3	—	
Summa	—	—	5	—	13	—	17	—	7	—	42	—	

## 22. a) Antal inom läroverket flyttade lärjungar kalenderåret 1889:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Afdelningar och linier	Närvarande lärjungar vid vårterminens slut före flyttningen	Vårterminen 1889:							Höstterminen 1889:						
		Lärjungar, som vid vårterminens slut flyttats till afdelningen							Lärjungar, som vid höstterminens början flyttats till afdelningen						
		efter att hafva tillhört närmast lägre afdelning af samma linie följande antal terminer							efter att hafva tillhört närmast lägre afdelning af samma linie följande antal terminer						
		0	1	2	3	4	5 eller flere	från annan linie	0	1	2	3	4	5 eller flere	från annan linie
1	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	15	—	1	12	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—
3	28	—	—	11	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
R. 4	16	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
L. 4	8	—	3	14	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—
R. 5	6	—	—	6	—	1	—	—	—	—	5	—	—	—	—
L. 5	16	—	—	5	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
R. 6: 1	4	—	—	4	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—
L. „ B	11	—	—	7	—	—	—	—	—	—	3	—	2	—	—
„ „ A	4	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
R. 6: 2	10	—	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	1
L. „ B	5	—	—	4	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—
„ „ A	2	—	—	3	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
R. 7: 1	4	—	—	5	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—
L. „ B	8	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ A	6	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
R. 7: 2	2	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
L. „ B	6	—	—	5	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—
„ „ A	6	—	—	2	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—
Gemensamma linien .	61	—	1	23	—	1	—	—	—	1	2	—	—	—	—
Reallinien . . . . .	42	—	—	27	—	2	—	—	—	—	12	—	—	—	1
Latinlinien . . . . .	72	—	3	47	1	—	—	—	—	—	18	—	2	—	—
Summa	175	—	4	97	1	3	—	—	—	1	32	—	2	—	1

Ingen lärjunge har flyttats på andra tider än de i tabellen nämnda.

## a) Lärjungarnes omsättning vårterminen 1889:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Afdelningar och linier	Närvarande lärjungar i afdelningen den 1 februari					Lärjungar, afgångne från läroverket i afdelningen			
	Kvar i afdel- ningen fr. före- gående termin	Flyttade till afdel- ningen på grund af beslut	Vid före- gående termins slut	Vid vår- termi- nens början	Inskrifne i läro- verket under terminen	Summa	från terminens början till och med 31 januari	från och med 1 februari till ter- minens slut	under nästföl- jande mellan- termin
1	17	—	—	1	18	—	—	2	2
2	15	—	—	—	15	—	—	1	1
3	25	—	3	—	28	—	—	—	—
R. 4	16	—	—	—	16	—	—	7	7
L. 4	8	—	—	—	8	—	—	—	—
R. 5	7	—	—	—	7	—	1	1	2
L. 5	18	—	—	—	18	—	2	2	4
R. 6: 1	4	—	—	—	4	—	—	1	1
L. „ B	11	—	—	—	11	—	—	1	1
„ „ A	4	—	—	—	4	—	—	—	—
R. 6: 2	10	—	—	—	10	—	—	1	1
L. „ B	5	—	—	—	5	—	—	—	—
„ „ A	2	—	—	—	2	—	—	—	—
R. 7: 1	4	—	—	—	4	—	—	—	—
L. „ B	8	—	—	—	8	—	—	—	—
„ „ A	7	—	—	—	7	—	—	1	1
R. 7: 2	2	—	—	—	2	—	—	2	2
L. „ B	6	—	—	—	6	—	—	6	6
„ „ A	6	—	—	—	6	—	—	6	6
Gemensamma linien	57	—	3	1	61	—	—	3	3
Reallinien . . . . .	43	—	—	—	43	—	1	12	13
Latinlinien . . . . .	75	—	—	—	75	—	2	16	18
Summa	175	—	3	1	179	—	3	31	34

Bland de från R. 4 och R. 5 afgångne var en under vårterminen frånvarande.

Frånvarande: Klass 1 ..... 1 lärj.  
 „ R. 4 ..... 1 „  
 „ R. 5 ..... 1 „  
 Summa 3 lärj.

## b) Lärjungarnes omsättning höstterminen 1889:

1 Afdelningar och linier	2 Närvarande lärjungar i afdelningen den 15 september					3 Lärjungar, afgångne från läroverket i afdelningen			
	4 Kvar i afdel- ningen fr. före- gående termin	5 Flyttade till afdel- ningen på grund af beslut		6 Inskrifne i läro- verket under terminen	7 Summa	8 från terminens början till och med 14 sept.	9 från och med 15 sept. till ter- minens slut	10 under nästföl- jande mellan- termin	11 Summa
		12 vid före- gående termins slut	13 vid höst- termi- nens början						
1	3	—	—	15	18	—	—	—	—
2	2	12	2	6	22	—	—	—	—
3	2	11	1	2	16	—	—	1	1
R. 4	2	6	—	2	10	—	—	—	—
L. 4	1	17	2	1	21	—	—	—	—
R. 5	—	3	5	—	8	1	—	—	1
L. 5	2	6	1	1	10	—	—	—	—
R. 6: 1	—	4	1	1	6	—	—	—	—
L. „ B	1	6	5	1	13	1	—	—	1
„ „ A	—	1	—	1	2	—	—	—	—
R. 6: 2	—	2	2	1	5	—	—	—	—
L. „ B	—	3	4	1	8	—	—	—	—
„ „ A	—	3	1	—	4	—	—	—	—
R. 7: 1	—	5	4	—	9	—	—	—	—
L. „ B	—	5	—	—	5	—	—	1	1
„ „ A	—	1	1	—	2	—	—	—	—
R. 7: 2	—	4	—	—	4	—	—	1	1
L. „ B	—	5	2	—	7	—	—	—	—
„ „ A	—	2	3	—	5	—	—	—	—
Gemensamma linien	7	23	3	23	56	—	—	1	1
Reallinien . . . . .	2	24	12	4	42	1	—	1	2
Latinlinien . . . . .	4	49	19	5	77	1	—	1	2
Summa	13	96	34	32	175	2	—	3	5

Frånvarande: Klass R. 4 ..... 1 lärjunge  
 „ „ L. 7: 1 ..... 2 „  
 Summa 3 lärjungar.

23. Af de under läsåret inskrifne hafva förut bevisat läroverk, nämligen senast

allmänt läroverk . . . . .	5
folkskola . . . . .	—
endast undervisats i hemmen . . . . .	27
	<u>Summa 32</u>

24. Under vårterminen 1889 aflade följande lärjungar, tillhörande läroverkets öfre 7:de klass, afgangsexamen:

*Realister:* J. H. Hammar.  
B. Wessel.

*Icke-greker:* N. J. P. Wahlin.  
K. A. R. Blume.  
E. Bergström.  
J. H. Tegner.  
G. H. Lundqvist.

*Greker:* K. V. Månsson.  
G. V. Lindeblad.  
K. E. Brandorf.  
A. Sären.  
A. Lindskog.  
C. S. M. Möller.  
J. A. Rylander.

25. I öfrigt hafva under år 1889 följande lärjungar afgått från läroverket:

*Vårterminen:* Klass R. 5: K. R. Sandberg. Kl. L. 5: K. Schram, S. Eriksson. Kl. L. 7: 1: O. H. Forsberg.

*Sommarferierna:* Kl. 1: K. G. H. Dafgård, K. E. Johansson, annat läroverk. Kl. 2: K. O. Stenberg, annat läroverk. Kl. R. 4: J. M. Olsson, J. O. Gabrielsson, K. E. K. Nielsen, A. Magnusson, A. L. Ternqvist, R. Andersson, K. E. Ekström. Kl. R. 5: C. D. N. Andersson. Kl. L. 5: M. E. Landenius, E. V. Ericsson. Kl. R. 6: 1: G. A. N. Svan. Kl. L. 6: 1: Å. A. N. Cramer, apotek. Kl. R. 6: 2: N. A. Koch, handelsinstitut.

*Höstterminen:* Kl. R. 5: B. A. Peterson (1—14 sept.) Klass L. 6: 1: A. B. Ericsson (1—14 sept.)

*Vinterferierna:* Kl. 3: G. A. Gillqvist. Kl. L. 7: 1: G. E. Lenander. Kl. R. 7: 2: K. J. Pihlson.

26. Under sist förflutna kalenderår hafva till lärjungarne utdelats såsom:

Stipendier . . . . .	kronor 465,50
Premier . . . . .	„ 209,00
	<u>Summa kronor 674,50</u>

27. Uppgift angående antalen under läsåret befriade från terminsavgifterna:

Befriade från afgift till:	Höstterm.	Vårterm.
endast biblioteks- och materielkassan . . . . .	—	—
„ byggnadsfonden . . . . .	18	20
„ båda ofvannämnda kassor . . . . .	39	39
ej befriade från någondera afgiften . . . . .	118	114
<u>Summa närvarande lärjungar</u>	<u>175</u>	<u>173</u>

Till ljus- och vedkassan har hvarje lärjunge under höstterminen betalt 7,50, under vårterminen 8 kronor.

## D. Boksamlingar och undervisningsmateriel.

Läroverkets boksamling består af följande antal arbeten: Biblar och Testamenten 44, Teologi 127, Medicin 96, Allmän naturvetenskap 73, Botanik 44, Zoologi 28, Kemi 17, Mineralogi och Geologi 26, Fysik 35, Astronomi 11, Matematik 85, Ekonomi 47, Juridik 47, Statsvetenskap 9, Filosofi 37, Estetik 7, Historia, Skandinavisk 102, d:o Allmän 107, Biografi m. m. 43, Statistik, kalendrar m. m. 35. Numismatik 5, Mytologi, fornkunskap 40, Krigsvetenskap 6, Geografi 76, Resebeskrifningar 75, Kartor (atlas) 14, Nyare vitterhet, svensk och norsk 135, d:o utländsk 118, Litteraturhistoria 19, Filologi: nyare språk 93, fornordiska språk 13, klassiska språk 103, orientaliska språk 3, Lexika 57, Pedagogik 46, Blandade ämnen 91, Planschverk 16. Summa 1906 arbeten.

### Undervisningsmateriel.

För undervisningen i *modersmålet*: Dödens engel af Wallin 20 ex. Frithiofs saga 20 ex. Tegnérs samlade skrifter 15 ex. Böttigers minnesteckningar 12 ex. Runebergs saml. skrifter 13 ex. Fänrik Ståls sägner 10 ex. af 1:sta delen, 14 ex. af 2:dra delen. Axel och Valborg 15 ex. Torkel Knutsson af Beskow 11 ex. Poetisk läsebok af Öman 24 ex. Holbergs komedier 12 ex. Läsebok af Winkel Horn och Borchsenius 3 ex. Läsebok af Hammerich 6 ex.

För undervisningen i *matematik*: 2:ne satser stereometriska figurer af trä; 2:ne satser meterapparater.

För undervisningen i *naturalhistoria*: Mewes, Atlas öfver Skandinavien daggdjur. Sundevall, Svenska fåglarne. Wright, Skandinavien fiskar. Ruprecht, Wand-Atlas für den Unterricht in der Naturgeschichte. Fiedler, Anatomische Wandtafel. Svensk botanik. Svensk skolbotanik. Anderssons väggtafel för undervisningen i botanik. Erdmann, Geologiska väggtafel. Daggdjur 44 ex. Fåglar 261 arter, 401 ex. Kräldjur 30 ex. Fiskar 35 ex. Skeletter, skallar 30 ex. Insekter 6 lådor. Kräftdjur 8 st. Snäckor och musslor 580 st. Stråldjur, koraller, svampar 110 st. Herbarium af omkring 800 svenska växter. En samling alger från Medelhafvet. Fruktar m. m. 25 st. Försteningar 150 st. Mineralier 840 stuffer.

För undervisningen i *fysik*: Läran om kroppars allmänna egenskaper: Modell till Nonie, Adhensionsplattor af metall. *Geostatik*: Apparat att visa kraftparallelogrammen, Häfstångsmodell, Lutande plan med vagn, Blocktyg. *Hydrostatik*: Apparat att visa bottentrycket, d:o sidotrycket, d:o trycket uppåt, Areometerbestick, Nicholsons areometer med glascylinder, Volumeter, Hydraulisk press, Vattenhjul (reaktions), Vattenpass, Skifvor och kulor att visa kapillärphenomen, Kapillärrör, Cartesiansk dykare, Endosmosapparat. *Aërostatik*: Vanlig kammarbarometer (gammal), Häfvarebarometer, Sughäfvert. Trollbägare, Modell till sug- och luftpump (söndrig), Apparat att visa Mariotteska lagen, Enkelt verkande luftpump (gammal), Dubbelt verkande luftpump, Magdeburgska halfkloten, Blåsprängare, Glasballon med kran, Glasballong med klocka för att visa ljudets försvinnande i lufttomt rum. *Geodynamik*: Apparat att visa kroppars fall i lufttomt rum, Centrifugalmaskin med 2 biapparater, Pendelapparat. *Akustik*: Monokord med strängar och vikter, Stråke, Stämnyckel, Stängaffel, 2 Stängafflar på resonanslåda, 2 st Klangskifvor, Königs manom.-kapsel med roterande spegel, Väderlåda med bälg, 3 st labialpipor (1 d:o att tillöka längden), 1 labialpipa af zink (1 rör af dito för att öka längden), 1 tungpipa af zink, Artificiel strupe. *Optik*: Fotometer af Rumford, Vinkelspegel, Sextant, Spegel af svart glas, Konkav spegel, Konkav spegel, Konkava och konkava linser (1 på stativ), Kronglasprisma, Flintglasprisma, Sammansatt mikroskop (af Nachet), 1 mindre, sammansatt mikroskop, Mikroskopiska preparat, Camera obscura med stativ, Laterna magica med bilder å glas (gammal), Solmikroskop (med preparater), Porte-lumière, 2 st. s. k. Diafragmer, Spektroscope Hoffmann å vision directe, Glasrör med platinatrådar därtill, Pincette

på fot (hör till spektroskopet), Glasskifvor i olika färger, En mindre polarisationsapparat (Nicols prismer), Nörrembergs polarisationsapparat, Preparater därtill, Terresterkikare, Newtons färgskifva, Apparat att visa Newtons färgringar, 6 st. glaströr i etui för att visa fosforescensfenomen, Stereoskop. *Värmelära*: Kulan med ringen, Linjal af koppar och järn, Apparat för att visa huru fasta kroppars utvidgning mätes, Maximitermometer, Minimitermometer, 2 Differentialtermometrar, Vattenhammare, Franklins kokrör, Kryofor, Ångmaskinsmodell af papp, Slidskåpsmodell, Modell af lokomotiv, att eldas med sprit, 2 brännspeglar af mässing, Leslies kub för värmestrålningsförsök, Augusts psykrometer, Daniels hygrometer. *Magnetism och elektricitet*: 2 magnetstänger med ankare och etui, 1 hästskomagnet, 1 deklinationsnål, 1 inklinationsnål med skala, 1 lackstäng, 1 glasstäng, 1 järnstäng, 1 ebonitstäng, Flådermärgskulor, Flådermärgsdockor, Vanligt guldblåselektroskop, Bohnenbergers elektroskop, Apparat för att visa elektricitetens fördelning, Vanlig elektricitetsmaskin, Holtz influensmaskin, Elektrofor, Kuldansapparat, Voltas pistol, Sprittändare, Blixtrör, Urladdare (gammal), Kondensator, Elektriskt rotationshjul (gammalt), Förbindningskedja, Franklinsskifva, 3 Leydnerflaskor, Profskifva, Eudiometer, Isoleringsspall (gammal), Elektriskt ägg, (En gammal elektricitetsmaskin, gammalt flaskbatteri,) Voltas skifva, 2 runda skifvor af koppar och zink, 12 st. Bunsenska kol- och zinkelement, 2 st. större, 2 d:o mindre Grenets kromsyreelement, 1 Leclanchés element, Galvanoplastisk apparat, Vattendekompositionsapparat, Tangentbussol, 2 Elektromagneter, Elektromagn. rotationsapparat, Pump, drifven med elektromagnetism, Ampères bord med strömledare och solenoid, 1 större, 1 mindre induktionsapparat, Mässingshandtag med ledningssnören därtill, 1 termoelektriskt element, Termoelektrisk stapel, Galvanometer, Dynamo-elektrisk maskin med följande biapparater: 3 st. glödlampor på stativ, Kolspetsar på stativ, för att visa Voltas båge, Platinaspiral, för att visa glödgningsfenomen; Telefon, 5 st. Geisslerska rör, 2 st. kolspetsar, Diverse skrufvar, ledningstrådar m. m.

För undervisningen i *kemi*: 1 sandbad, 1 kolbox, 1 zinkpyts, 1 gasvanna af zink, 1 gasometer af d:o, 1 våg med ort- och gramvikter, 66 burkar af hellvitt glas med insl. propp, 75 flaskor af d:o med d:o, 6 reagensglas, 10 retorter med förlag, 12 kolfvar, 10 glasbägare, 1 cylinder, 8 afdunstningsskålar af porslin, 2 d:o af glas, 12 profrör med ställningar, 2 rifskålar af glas, 1 jernmortel, 1 agatmortel, 8 porslinsdeglar, 1 platinadegel, 1 silfverdegel, 2 byretter med ställning, 3 filtrerställningar, 3 kokställningar, 1 Bérzeliilampa, 3 spritlampor af glas, 12 glastrattar, 4 Woulffska flaskor, 4 st. Bunsens brännare, 1 vätgaselddon, 1 vattensönderdelningsapparat, 4 gasutvecklingsapparater, 1 vattenbad, 1 duss. lerdeglar, 1 blåsrör, 1 korkborr, 1 platinableck, d:o tråd, 3 tänger, 3 filar, 1 hammare, 1 städ, 2 knifvar, diverse rörglas, diverse flaskor och burkar, 7 klorcalciumrör, 1 analytisk våg med viktsats, 1 gasblåsapparat med bälg, 1 torkskåp af koppar, 1 elektrisk lampa.

För undervisningen i *historia*: Historisk atlas af Löwenberg. D:o af Wiberg och Mentzer. Langl, Bilder zur Geschichte. Monumenta antiquitatis af Schlyter. Fornsaker, af sten 101, af brons 3 st.; mynt, svenska 266 ex., utländska 967 ex.; medaljer, svenska 96, utländska 79 ex.

För undervisningen i *geografi*: Handatlas af Stieler, Gräf, Stein, m. fl. Vägkartor 40 st. af Sydow, Mentzer, Johnston, Holle, Kiepert, Reinhardt.

För undervisningen i *teckning*: Stuhlmann, lärobok i frihandsteckning, 1 sats Stuhlmanns väggtafflor 1—40; 1 sats Wohliens d:o 1—40; Sjöströms väggplanscher, 34 st.; 3 satser klotsar af Heimerdings modeller samt dessutom 13 st. diverse d:o för komplettering; 2 satser klotsar af Stuhlmanns modeller; 12 st. klotsar för projektionsritning af Pasch; 2 satser af Stuhlmanns gipsar för konturteckning, 1 sats d:o för skuggning; 12 st. gipsar från Dresden; Figurdelar: 2:ne byster och 2:ne masker, 2:ne händer och en fot; 4 st. urnor; Konstruktions- och projek-

tionsläran: 9 exemplar med planscher af Pasch; 1 kritpassare af trä samt diverse ritbräden, vinkellinealer och vinkelhakar.

För undervisningen i *sång och musik*: Diverse samlingar af fyrstämmiga sånger med 5 å 8 ex. för hvarje stämma. Haydns, Mozarts, Beethovens kvartetter och kvintetter för sträng-instrumenter. 1 taffelfortepiano, 1 orgelharmonium, 1 violoncell, 1 altviol, 1 flöjt, 2 klarinetter, 1 esskornett, 2 jägarhorn.

28. Gåfvor sedan förra redogörelsens utgifvande:

Af Ecklesiastik-Departementet: åtskilliga arbeten.

Af Svenska akademien: Minnespenning öfver C. J. Schlyter.

Af Vetenskapsakademien: Minnespenning öfver C. F. Akrell.

Af Vestgöta nation i Upsala: Akademiskt tryck.

Af herr K. Knutson: Modeller till kanoter från Kamerun.

Af herr sjökapt. G. Schagerström: diverse insekter från Kongo.

## E. Läroverksbyggnader och inredningsmateriel.

29. Fasaden och norra gäfveln af läroverkshuset hafva utvändigt oljemålats.

Läroverkshuset, hvilket började att begagnas den 19 oktober 1869, innehåller i tvenne våningar 20 rum förutom samlingsrum för lärarne samt bön- och högtidssal.

Uppvärmningen sker med varmt vatten efter E. A. Wimans system.

Luftväxlingen verkställes likaledes efter E. A. Wimans system.

Upplysningen sker medelst gas.

Lärjungarnes sittplatser äro så ordnade, att 2 och 2 lärjungar sitta tillsammans. Framför hvarje sittplats finnes en pulpet, hvars skifva kan lyftas upp och bildar locket till en låda, hvilken utgör förvaringsrum för lärjungarnes böcker m. m. Hvarje lärjunge har den bakom honom befintliga pulpeten till ryggstöd.

Alla sittplatser äro så anordnade, att dagern infaller från vänster.

Den till ungdomens lekar afsedda planens ytvidd utgör 3,638,1 kvadratmeter.

Gamla skolhuset, beläget helt nära det nya, innehåller bibliotek, musiksal, ritsal, museum samt bostad för skolans vaktmästare. Ritsalen håller i längd 12,23, i bredd 5,32 meter. I densamma äro på ena kortväggen i väggfast ställning uppsatta 2:ne svarta taflor, den ena fästad i ställningen och försedd med röda punkter för företeckning vid de lägre klassernas öfningar på rutadt och punkteradt papper, den andra placerad framför den förra och rörlig upp och ner samt afsedd för lärarens företeckning vid öfningar i linearteckning. Af ritborden äro 14 tvåsitsiga med rörliga ställningar för gipsar och klotsar, 6 ensitsiga utan sådan ställning. Alla borden äro placerade så, att dagern infaller från vänster.

Gymnastikhuset, nybyggt år 1872, innefattar tambur, ofvanpå hvilken läktare är uppförd, samt gymnastiksal, den senare 24,50 meter lång, 11,68 meter bred, 6,62 meter hög. Appareljen utgöres af: 1 häfplanka, 8 lodlinor, 2 våglinor, 2 armgångsstegar, 2 slingerstegar, 7 lodstänger, 2 bommar af kapten Silows modell med 8 sadlar, 2 lutplan, 2 springställn., 3 långmattor, 6 bänkar, 18 mindre skåp för gymn.-skor, 3 riktprickar, 1 riktkontrollspiegel, 7 skjutställ, 4 nya salongsgevär, 12 halftropsrep, 1 fotboll, 3 pärbollar, 2 hästar med sadlar och bommar, 1 plint, 1 språngplan, 24 ribbstolar, 2 språnglinor. För skjutning och fäktning äger läroverket 4 remingtongevär, 4 salongsgevär, 22 floretter, 10 sablar, 2 fäktmasker, 4 skotttaflor, 1 riktstol. Dessutom ha från kronans förråd å Karlsborg till låns bekommit 120 st. gevär af 1867 och 1868 års modell.



30. Skolrummens dimensioner ses af följande tabell:

Rummens Nr	Rummens dimensioner					Fönsteryta i kvadrat- meter	Rummens nuvarande användning
	Längd i meter	Bredd i meter	Höjd i meter	Golfyta i kvadrat- meter	Kubikin- håll i kubik- meter		
1	5,21	5,78	4,16	30,1138	125,2734	6,0168	Lektionsrum för kl. R. 4.
2	6,58	5,78	4,16	37,0324	154,0547	6,0168	D:o för undervisn. i fysik.
3	7	5,78	4,16	40,46	168,3136	6,0168	D:o för kl. L. 7: 1.
4	9	5,78	4,16	52,02	216,4032	9,0252	D:o d:o L. 4.
5	4,77	5,78	4,16	27,5706	114,6936	6,0168	D:o d:o R. 7: 1.
6	4,77	5,78	4,16	27,5706	114,6936	6,0168	D:o d:o R. 7: 2.
7	9	5,78	4,16	52,02	216,4032	9,0252	D:o d:o L. 5.
8	7	5,78	4,16	40,46	168,3136	6,0168	D:o d:o L. 7: 2.
9	6,58	5,78	4,16	37,0324	154,0547	6,0168	D:o d:o 1.
10	5,21	5,78	4,16	30,1138	125,2734	6,0168	D:o d:o R. 5.
11	5,21	5,78	3,89	30,1138	117,1426	5,5138	D:o d:o R. 6: 1.
12	6,58	5,78	3,89	37,0324	144,0560	5,5138	D:o för halfrealister.
13	7	5,78	3,99	40,46	157,3894	5,5138	D:o för kl. L. 6: 1.
14	9	5,78	3,89	52,02	202,3578	8,2707	D:o d:o 2.
15	4,77	5,78	3,89	27,5706	107,2496	5,5138	Laboratorium.
16	4,77	5,78	3,89	27,5706	107,2496	5,5138	Förvarande af materiel.
17	9	5,78	3,89	52,02	202,3578	8,2707	Lektionsrum för kl. 3.
18	7	5,78	3,89	40,46	157,3894	5,5138	D:o d:o L. 6: 2.
19	6,58	5,78	3,89	37,0324	144,0560	5,5138	D:o d:o R. 6: 2.
20	5,21	5,78	3,89	30,1138	117,1426	5,5138	Reservrum.
21	8,48	9,54	5,23	80,8992	423,1028	17,2020	Lärarnes samlingsrum.
22	—	—	10,25	198,3	2032,575	60,9084	Bön- och högtidssal.

## F. Ekonomiska förhållanden.

31. Uppgifter om nedan nämnda till läroverket hörande kassors ställning kalenderåret 1889:

Kassans rubrik	D e b e t				K r e d i t			
	Behålln. vid årets början	Summa inkom- ster	Skuld vid årets slut	Summa	Skuld vid årets början	Summa utgifter	Behåll- ning vid årets slut	Summa
Byggnadsfonden . . . . .	21,55	1137,33	5460,28	6619,16	5460,28	1153,62	5,26	6619,16
Ljus- och vedkassan . . .	0,64	2793,70	—	2794,34	—	2793,10	1,24	2794,34
Bibliot. o. materielkassan	4449,01	1660,76	—	6109,77	—	1583,49	4526,28	6109,77
Premie- och fattigkassan	16,64	225,00	—	241,64	—	209,00	32,64	241,64
Summa	4487,84	5816,79	5460,28	15764,91	5460,28	5739,21	4565,42	15764,91

32. Under sistförflutna kalenderår har åtgått för underhåll och tillökning af boksamlingen 140,88, af den öfriga undervisningsmaterielen 49,25 samt af inredningsmaterielen 331,28 kronor.

Af Salmeniska donationens medel har under året intet inköpts.

## G. Examina och terminsafslutning.

33. Den 3 och 4 juni förlidet år förrättades med 14 läroverkets lärjungar samt 2 privatister muntlig afgangsexamen i närvaro af herrar professoren och kommandören fil. dokt. E. Lidfors, kongl. hofpredikanten och ordensledamoten teol. och fil. doktorn G. L. Collinder, e. o. professoren fil. doktorn H. W. Hildebrandsson såsom censorer. Alla läroverkets lärjungar förklarades mogne, de båda privatisterna underkändes.

Till den skriftliga afgangsexamen under innevarande termin hafva 15 läroverkets lärjungar eller hela klassen 7: 2 anmält sig, af hvilka 13 blifvit godkända.

34. Den 21 sistlidne december hölls terminsexamen med läroverkets 5 lägre klasser. Offentlig uppvisning under vårterminen i gymnastik och vapenöfningar ägde rum den 26 april. Årsexamen kommer att hållas den 3 och 4 juni och hafva följande herrar inbjudits att såsom vittnen öfvervara densamma: landskamreraren och riddaren J. M. Ryding, borgmästaren och riddaren G. Sandberg, kyrkoherden C. T. Hellgren, kyrkoherden J. Blomqvist, stadsläkaren och riddaren doktor K. Bylund, bankdirektören och riddaren fil. doktor L. J. Versander. Första dagen examineras i undervisningsämnen kl. 9—12, 5—6. Kl. 5—6 förevisas lärjungarnes arbeten i teckning. Andra dagen examineras kl.  $\frac{1}{2}$  9—11. Klockan 11 hålles examen i sång och musik, efter hvars slut flyttning afkunnas och ungdomen hemförlovas, hvarefter premier och stipendier utdelas.

35. Till öfvervarande af förestående examen och terminsafslutning inbjuder jag vördsamt lärjungarnes föräldrar och målsmän samt alla den allmänna undervisningens vänner.

36. Nästa termin börjar den 25 nästkommande augusti kl. 12 på dagen, då anmälning äger rum. Allmänt upprop hålles den 28 augusti kl. 12.

Venersborg i maj 1890.

G. TH. BERGMAN.

# Allmänna femklassiga läroverket i Borås.

## A. Undervisningen.

1. Höstterminen började den 24 augusti och afslöts den 20 december. Egentliga undervisningen tog sin början den 27 augusti och afslöts den 18 december. Under terminen hafva lärjungarne 2:ne gånger haft frihet från undervisningen, nämligen den 28 september, marknadslof, och den 11 november, Märtdagen.

Vårterminen började den 21 januari och afslutas den 2 juni. Egentliga undervisningen tog sin början den 23 januari och kommer att sluta den 30 maj. Frihet från undervisningen har meddelats lärjungarne 2:ne gånger, nämligen den 22 februari, marknadslof, och den 24 mars.

2. Gemensam bön med bibelläsning och psalmsång har förrättats hvarje dag kl. 6,45—7 f. m.; sista lärotimmen har i hvarje klass afslutats med en kort bön.

Undervisningen har med afseende på tiden varit på följande sätt fördelad:

- a) i läsämnen och teckning: kl. 7—9, 11—2, samt måndag och torsdag 4—5.
- b) i sång och musik: kl. 4—5 alla dagar.
- c) i gymnastik och vapenöfningar: kl. 9—9,30 och 10,30—11 hvarje dag.

### 3. Antal lärotimmar i veckan för läsämnen under höstterminen 1889:

1	2	3	4	5	6
Afdelningar och linier	Närvarande lärjungar under höstter- minen	T i m m a r			
		Skilda	Gemensamma för		Summa
			lärjungar från afdelningar å samma linie	lärjungar från afdelningar å olika linier	
1	25	—	24	—	24
2	34	—	28	—	28
3	28	—	28	—	28
R. 4	10	5	2 <sup>1)</sup>	22	29
L. 4	5	6	2 <sup>2)</sup>	(22)	8
R. 5	4	5	(2)	22	27
L. 5	5	6	(2)	(22)	6
Summa	111	22	84	44	150

<sup>1)</sup> Gemensamt med R. 5.

<sup>2)</sup> Gemensamt med L. 5.

### 4. a) Läro- och läseböcker.

*Kristendom*: Katekes, utgifven af Östrand (1—5); Hübner, biblisk historia (1—3); Welander, Bibelkännedom (4—5); Cornelius, Lärobok i kyrkohistoria för elementarläroverken (5).

*Modersmålet*: Sundén, Svensk språklära i sammandrag för allm. läroverken (1—5); Läsebok af Ekmark (1—5); Runeberg, Fänrik Ståls sägner (4); Runeberg, Elgskyttearne m. m. (5).

- Latin:* Grammatik af Törnebladh och Lindroth; Törnebladh, Elementarbok (4); Cornelius ed. Törnebladh (5).
- Tyska:* Mathesius, Elementarbok (1—3); Calwagen, Grammatik (1—5) och öfningar i tyskt talspråk (3—5); Hauuffs Märchen (3—5); Schillers Wilhelm Tell ed. Hellstén (5).
- Engelska:* Mathesius, Grammatik och elementarbok; Olde, Uttalslära (4); W. Irvings Columbus ed. Morén (5).
- Franska:* Ploetz, Elementarbok ed. Elmqvist (5).
- Matematik:* Zweigbergk, Räknebok (1—5); Bergius, Geometri (2); Strömers, Euklides öfversedd af Bergstrand (3—5); Wiemer, Algebra (4—5).
- Naturlära:* Lyttkens, Läran om djuren i sammandrag (1—5); Areschoug, Läran om växterna i sammandrag (1—5); Wijkander, Om naturföreteelserna (4—5); Holmström, Geologi (5).
- Historia och Geografi:* Odhner, Fäderneslandets historia för skolans lägre klasser (1—3, 5); Pallin, Allmän historia (4—5); Roth, Geografi N:o 2 (1—5).

## b) Lärokurser.

### Första klassen.

- Kristendom,* 3 timmar: Katekes, första hufvudstycket; Biblisk Historia, Gamla Testamentet; Bibelläsning samt valda psalmverser (*Hellström*).
- Modersmålet,* 5 timmar: Det viktigaste af formläran; Öfning att med egna ord återgifva upplästa stycken; öfning i välläsning, satsbildning och rättstafning (*Hellström*).
- Tyska,* 6 timmar: Styckena 1—36 i Mathesii elementarbok samt skriftlig öfversättning af motsvarande svenska stycken jemte dithörande formlära (*Hellström*).
- Matematik,* 4 timmar: Aritmetik, de fyra räknesätten i hela tal jemte decimalräkning; tillämpning på sorter; hufvudräkning (*Hellström*).
- Naturlära,* 2 timmar: Zoologi, första afdelningen af Lyttkens lärobok; Botanik, första afdelningen af Areschougs lärobok; undersökning af lefvande växter (*Hellström*).
- Historia och Geografi,* 4 timmar: Historia, 2 timmar: Fäderneslandets historia till nyare tiden; Geografi, 2 timmar: Det allmännaste om verdensdelarne; de skandinaviska ländernas samt Finlands fysiska och politiska geografi (*Nyberg*).

### Andra klassen.

- Kristendom,* 3 timmar: Katekes, andra hufvudstycket; Biblisk historia, Nya Testamentet; bibel- och psalmläsning (*Björkegren*).
- Modersmålet,* 6 timmar: Det viktigaste af formläran; öfning att med egna ord återgifva innehållet af lästa stycken samt särskilja satsdelarne; rättskrifnings- och interpunktionsöfningar (*Thorin*).
- Tyska,* 7 timmar: Styckena 34—66 af 1:sta och 1—9 af 2:dra afdelningen af Mathesii elementarbok jemte motsvarande formlära; skriftlig öfversättning af de svenska styckena 34—66 (*Björkegren, Neuman*).
- Matematik,* 5 timmar: Aritmetik, 3 timmar: De fyra räknesätten i bråk med tillämpning på sorter; hufvudräkning. Geometri, 2 timmar: åskådninglära (*Thorin*).
- Naturlära,* 2 timmar: Zoologi, andra afdelningen samt däggdjuren till Idisslarne efter Lyttkens lärobok; Botanik, första och andra afdelningen af Areschougs lärobok; exkursioner samt examinering af växter (*Neuman*).

*Historia och Geografi*, 5 timmar: Historia, 2 timmar: Fäderneslandets historia från och med Gustaf Vasa till och med Karl XII; Geografi, 3 timmar: Europas fysiska och politiska geografi fortsatt och avslutad (*Nyberg*).

### Tredje klassen.

*Kristendom*, 3 timmar: Katekes, tredje, fjärde och femte hufvudstyckena; Bibliska historien repeterad; bibel- och psalmläsning (*Vennergren*).

*Modersmålet*, 6 timmar: Det viktigaste af satsläran jemte repetition af formläran; läsning och förklaring af valda stycken i bunden och obunden form jemte öfning att muntligen återgifva innehållet; interpunktions- och rättskrifningsöfningar jemte smärre uppsatser på lärorummet (*Vennergren*).

*Tyska*, 7 timmar: Andra afdelningen af Mathesii elementarbok från 10:de stycket, 40 stycken af Calwagens öfningar i tyskt talspråk samt Hauffs Kalif Storch och die Geschichte von dem Gespensterschiff. Det viktigaste af syntaxen jemte repetition af formläran. Skriföfningar på lärorummet 1 timme i veckan (*Neuman*).

*Matematik*, 5 timmar: Aritmetik, 3 timmar: Enkel och sammansatt regula de tri, intresse- och bolagsräkning; Geometri, 2 timmar: Första boken af Euklides (*Thorin*).

*Naturlära*, 2 timmar: Zoologi, Lyttkens mindre lärobok; Botanik, repetition af Areschougs lärobok; exkursioner samt examinering af växter (*Neuman*).

*Historia och Geografi*, 5 timmar: Historia 3 timmar: Fäderneslandets historia avslutad och repeterad; de allmännaste grunddragen af de främmande verdensdelarnes fysiska och politiska geografi (*Nyberg*).

### Fjärde klassen.

*Kristendom*, 2 timmar: Öfversigt af böckernas i gamla Testamentet innehåll och historia; Katekisation öfver de 3 första hufvudstyckena; bibelläsning (*Vennergren*).

*Modersmålet*, 4 timmar: Repetition af form- och satsläran; läsning af valda stycken i läseboken samt af Fänrik Ståls sägner; rättskrifningsöfningar; en uppsats hvarannan vecka (*Hellström*).

*Latin*, 8 timmar: 58 st. af Törnebladhs elementarbok; det viktigaste af formläran; vokabelläsning, skriföfningar på lärorummet (*Björkegren*).

*Tyska*, 4 timmar: Hauff, der kleine Muck, der falsche Prinz, die Geschichte Almansors, Hirschgulden samt styckena 40—69 af Calwagens öfningar i tyskt talspråk; Syntax och formlära fullständigare genomgångna; ett hemtema hvarannan vecka (4 på lärorummet) (*Neuman*).

*Engelska*, 7 timmar: Elementarboken; formläran; skriföfningar på lärorummet (*Vennergren*).

*Matematik*, 5 timmar: Algebra, 2 timmar: Läran om hela tal och bråk samt första gradens eqvationer med en obekant; Geometri, 2 timmar: andra och tredje boken i Euklides jemte repetition af första; Aritmetik, 1 timme: Aritmetiska öfningar (*Thorin*).

*Naturlära*, 2 timmar: Botanik, Areschougs lärobok; exkursioner och examinering af växter; Kemiën påbörjad samt Fysiken efter Wijkanders lärobok (*Björkegren*).

*Historia och Geografi*, 5 timmar, Historia, 3 timmar: Gamla och medeltidens allmänna historia; Geografi, 2 timmar: Repetition af Europas fysiska och politiska geografi (*Nyberg*).

## Femte klassen.

- Kristendom*, 2 timmar: Öfversigt af böckernas i Nya Testamentet innehåll och historia; katekisation öfver fjärde och femte hufvudstyckena; bibelläsning; 1:sta perioden af kyrkohistorien (*Vennergren*).
- Modersmålet*, 3 timmar: Repetition af form- och satsläran; läsning af valda prosaiska och poetiska stycken; rättskrifningsöfningar; öfningar i disposition af lättare ämnen; en uppsats hvarannan vecka (*Hellström*).
- Latin*, 8 timmar: Cornelius: Themistocles, Aristides, Conon, Cimon, Lysander, Thrasybulus, Epaminondas och Hannibal, extemporalier och skriföfningar; Grammatik: repetition af formläran samt det viktigaste af syntaxen (*Björkegren*).
- Tyska*, 3 timmar: Repetition af formlära och syntax; 2 akter af Wilhelm Tell; öfningar i tyskt talspråk styckena 64—100; extemporalier; Hauff, 50 sidor, större delen kursivt, ett hemtema hvarannan vecka (4 på lärorummet) (*Neuman*).
- Engelska*, 7 timmar: Repetition af formläran; det viktigaste af syntaxen; 12 kapitel af Irvings Columbus; extemporalier och skriföfningar på lärorummet (*Vennergren*).
- Franska*, 3 timmar: Uttalslära och det viktigaste af formläran; 65 lektioner i Ploetz' elementarbok; vokabelläsning (*Nyberg*).
- Matematik*, 5 timmar: Algebra, 2 timmar: Repetition af förra årets kurs; första gradens eqvationer med flera obekanta; problem; Geometri, 2 timmar: tredje och fjärde boken af Euklides; Aritmetik, 1 timme: Aritmetiska öfningar (*Thorin*).
- Naturlära*, 2 timmar: Areschougs botanik; exkursioner och examinering af växter; Kemi och astronomi efter Wijkander; Geologi, efter Holmström (*Björkegren*).
- Historia och Geografi*, 4 timmar: Historia 3 timmar: Nyare tidens jemte repet. af gamla och medeltidens allmänna historia; repet. af fäderneslandets samt grunddragen af Norges och Danmarks historia; Geografi 1 timme; Repetition af geografien (*Nyberg*).

5. Under läsåret hafva införts: Ekmark, Svensk läsebok (1); Törnebladhs, latinsk elementarbok (4).

6. I **välskrifning** har undervisning meddelats 2 timmar i första, 1 timme i andra och 1 timme i tredje klassen.

7. I **teckning**, hvarvid den s. k. Stuhlmansska metoden blifvit följd, hafva följande kurser blifvit genomgångna:

Förste klassen: Fredag kl. 11: Med undantag af några få elever, hvilka börjat på rutadt papper hafva samtliga ritat på fritt papper dels efter Stuhlmans dels efter Graef's planscher.

Andre klassen: Torsdag kl. 1: På fritt papper efter Stuhlmans, Wohliens och Graef's planscher.

Tredje klassen: Torsdag kl. 12: På fritt papper efter samma planscher samt konturgipser.

Fjerde realklassen: Måndag och Torsdag kl. 4—5, Torsdag kl. 12: Fortsättning af de Wohlienska och Graef'ska planscherne för krokliniga figurer; konturgipser och några af Heimerdings klotsar; Pasch, geometriska konstruktioner.

Femte realklassen: Måndag och Torsdag kl. 4—5, Fredag kl. 11; Konturgipser och större delen af Heimerdings rätliniga klotsar samt fristående föremål. Linearritning: Pasch, geometriska konstruktioner och projektionsläran.

### 8. Undervisning i sång och instrumentalmusik.

Förste klassen: Musikhärens allmänna grunder; öfningar i tonträffning samt enstämmig sång af koraler och lättare melodier.

Andre klassen: Läran om tonarter, tonträffning och lättare melodier.

Tredje klassen: Lika med andre.

Fjerde och femte klasserna: Öfningar dels stämvis, dels gemensamt i trestämmig sång.

Dessutom har undervisning i koralspelning meddelats 1 timme i veckan.

Öfningstiderna hafva varit:

Måndag kl. 4—4,30 med 1:sta kl., 4,30—5 med 2:dra kl.; Tisdag 4—4,30 med 2:dra kl., 4,30—5 med 3:dje kl.

Onsdag 4—5 med kl. 4—5; Torsdag 4—4,30 med 1:sta kl., 4,30—5 med 3:dje klass.

Fredag 4—5 med kl. 1—5 koralsång samt lördag 4—5 orgelspelning.

9. Undervisning i gymnastik och vapenöfningar enligt Kongl. cirkuläret den 19 juni 1866:

*Tabellarisk uppgift å antalet lärjungar, som på grund af nedan stående orsaker icke deltagit i gymnastiköfningarne:*

Termin och åldersgrupp	S j u k d o m a r				Summa	Hela antalet närvarande lärjungar
	i matsmältningsorganerna	bräck	rörelseorganerna	urinorganerna		
<i>Höstterminen 1889:</i>						
Under 15 år . . . . .	—	1	—	—	1	92
15 år eller derutöfver . .	1	—	1	—	2	19
Summa	1	1	1	—	3	111
<i>Vårterminen 1890:</i>						
Under 15 år . . . . .	—	1	—	—	1	91
15 år eller derutöfver . .	1	—	1	—	2	20
Summa	1	1	1	—	3	111

Gymnastiköfningarne hafva egt rum hvarje dag mellan kl. 9 och 9,30 samt 10,30—11. Så långt tiden medgifvit har ett pedagogiskt program för hvarje vecka genomgått. Lärjungarne hafva varit indelade i 10 afdelningar med hvar sin afdelningschef och 9 à 10 elever i hvarje afdelning. Dock har gymnastik på afdelningar försiggått endast under häfthvarfven.

Rörelseprogram har hemtats hufvudsakligen ur C. U. Liedbecks Dagöfningar för Stockholms stads folkskolor.

Undervisning i slöjd, 2 timmar i veckan, har under höstterminen lemnats åt 37 lärjungar, fördelade på 2 afdelningar, under vårterminen åt 25. Till denna undervisnings befrämjande har södra Elfsborgs läns slöjdförening bidragit med 30 kronor under år 1889, och med 40 kronor under innevarande år.

## B. Lärarne.

10. Lärarnes tjensteåligganden under läsåret hafva för hvarje vecka varit följande:

Rektor *C. J. Neuman* i tyska: 3 t. i 5; 4 t. i 4; 7 t. i 3; 1 t. i 2; i naturlära: 2 t. i 3, 2 t. i 2.

Rättat tyska skripta i 5:te och 4:de kl. = 19 t.

- Kollega *S. P. Vennergren* i kristendom: 2 t. i 5; 2 t. i 4; 3 t. i 3; i modersmålet: 6 t. i 3; i engelska: 12 t. i R. 5 och R. 4. = 25 t.
- Kollega *A. Thorin* i matematik: 5 t. i 5; 5 t. i 4; 5 t. i 3; 5 t. i 2; i modersmålet: 6 t. i 2. = 26 t.
- Kollega *J. A. Nyberg* i historia och geografi: 4 t. i 5; 5 t. i 4; 5 t. i 3; 5 t. i 2; 4 t. i 1; i franska: 3 t. i 5. = 26 t.
- Kollega *E. Björkegren* i kristendom: 3 t. i 2; i latin: 14 t. i L. 5 och L. 4; i tyska: 6 t. i 2; i naturlära: 2 t. i 5; 2 t. i 4; i välskrifning: 1 t. i 2. = 28 t.
- Kollega *A. Hellström* i modersmålet: 3 t. i 5; 4 t. i R. 4 och L. 4 gemensamt; 5 t. i 1; i kristendom: 3 t. i 1; i tyska: 6 t. i 1; i matematik: 4 t. i 1; i naturlära: 2 t. i 1; rättat svenska skripta i 5 och 4. = 27 t.
- v. Gymnastikläraren löjtnant *C. Ehrengranat* har undervisat i gymnastik 6 t.
- Ritläraren *C. A. Leverin* har undervisat i välskrifning 3 t., i teckning 5 t. = 8 t.
- v. Musikläraren, kollega *A. Hellström* har undervisat i musikens teori och sång 5 t., i instrumentalmusik 1 t. = 6 t.

## 11. Tjänstledige:

Gymnastikläraren kapten *F. Zachrisson* och Musikläraren *J. F. Ström*, båda under hela läsåret på grund af sjukdom.

## 12. Förordnade:

- Fil. kand. *A. Hellström* till v. musiklärare till sin död den 21 mars. Derefter v. organisten *F. Holmberg*.
- Fil. kand. *N. Sundelius* till v. kollega i ledighet efter kollega *Hellström* under vårterminen från den 10 april till terminens slut.
- Löjtnant *C. Ehrengranat* till v. gymnastiklärare under hela läsåret.

13. Befordrad: Den 20 maj 1889 utnämndes v. kollegan *A. Hellström* till kollega vid Borås allmänna läroverk.

### Biografiska notiser:

Albert *Hellström*, son af snickaremästaren *A. Hellström*, föddes i Stockholm den 27 september 1851; genomgick Vesterås högre allmänna läroverk, der han aflade afgangsexamen vid slutet af vårterminen 1871; tjänstgjorde som v. kollega vid 3:klassiga läroverket i Göteborg vårterminen 1878 samt läsåret 1878—9 vid Uddevalla lägre allm. läroverk; aflade fil. kand.-examen den 31 januari 1882; genomgick profärskurs i Stockholm läsåret 1882—3; tjänstgjorde som v. kollega i Uddevalla 1883—9, då han utnämndes till kollega härstädes, der han äfven vikarierade såsom musiklärare.

*Hellström*, som egde goda läraregåfvor och ett tilldragande väsende, hvarigenom han på kort tid förvärfvade en talrik vänkrets och sina lärjungars tillgifvenhet, förunnades ej lång tid att till läroverkets gagn utöfva sin verksamhet. En lunginflammation ändade efter få dagars förlopp hans lif den 21 mars.

Ännu en af skolans lärare, musikläraren *Johan Ström*, har under innevarande termin, den 19 februari, aflidit. *Ström*, som i yngre dagar lär varit rikt musikaliskt begåfvad, har efterlemnade flera kompositioner. Sjuklig i följd af upprepade hjärnblödningar, har han under sista året åtnjutit tjänstledighet.

14. Den 1:ste maj 1890 voro en kollegabefattning och musiklärarebefattningen lediga.



## C. Lärjungarne.

15.

*Lärjungarnes antal höstterminen 1889:*

Klass	Gemensamma linien närvarande	Reallinien närvarande	Latinlinien närvarande	Summa	
1	25	—	—	25	
2	34	—	—	34	
3	28	—	—	28	
4	—	10	5	15	
5	—	4	5	9	
Summa	87	14	10	111	Ingen frånvarande.

*Lärjungarnes antal vårterminen 1890:*

Klass	Gemensamma linien närvarande	Reallinien närvarande	Latinlinien närvarande	Summa	
1	24	—	—	24	
2	34	—	—	34	
3	28	—	—	28	
4	—	10	6	16	
5	—	4	5	9	
Summa	86	14	11	111	Ingen frånvarande.

16. De närvarande lärjungarnes ålder höstterminen 1889:

Klasser och linier	9 år	10 år	11 år	12 år	13 år	14 år	15 år	16 år	17 år	18 år	Summa
1	5	6	3	8	1	1	—	—	1	—	25
2	—	6	11	6	4	5	2	—	—	—	34
3	—	3	3	8	6	5	2	1	—	—	28
R. 4	—	—	—	1	1	3	3	1	1	—	10
L. 4	—	—	—	—	3	—	2	—	—	—	5
R. 5	—	—	—	—	—	—	3	—	1	—	4
L. 5	—	—	—	—	—	3	1	1	—	—	5
Gemensamma linien . . .	5	15	17	22	11	11	4	1	1	—	87
Reallinien . . . . .	—	—	—	1	1	3	6	1	2	—	14
Latinlinien . . . . .	—	—	—	—	3	3	3	1	—	—	10
Summa	5	15	17	23	15	17	13	3	3	—	111

17. a) De under höstterminen närvarande 111 lärjungarne tillhörde samtliga Elfsborgs län.  
b) Efter hemorten i läroverksstaden eller annan ort är fördelningen följande:

Klassen	1	hemort i Borås	15,	å annan ort	10
"	2	"	29,	"	5
"	3	"	20,	"	8
"	R. 4	"	8,	"	2
"	L. 4	"	—	"	5
"	R. 5	"	3,	"	1
"	L. 5	"	3,	"	2
			78		33

19. *Tabellarisk öfversigt för höstterminen öfver lärjungarnes deltagande i teckning, musik samt gymnastik och militäröfningar:*

Afdelningar och linier	Närvarande lärjungar	Teckning			Musik		Gymnastik och militäröfningar	
		Lärjungar, som deltagit i			Lärjungar, som undervisats i		Lärjungar, som deltagit i	
		obligatorisk teckning	teckning och därjämte i obligatorisk	frivillig teckning	endast i frivillig teckning	musikkens teori och sång	instrumental-musik	gymnastik och vapenöfningar
1	25	25	—	—	25	—	25	—
2	34	34	—	—	34	2	34	—
3	28	28	—	—	27	—	26	—
R. 4	10	10	—	—	8	—	9	—
L. 4	5	—	—	—	4	—	5	—
R. 5	4	4	—	—	2	—	4	—
L. 5	5	—	—	—	4	—	5	—
Gemensamma linien	87	87	—	—	86	2	85	—
Reallinien . . . . .	14	14	—	—	10	—	13	—
Latinlinien . . . . .	10	—	—	—	8	—	10	—
Summa	111	101	—	—	104	2	108	—

20. Beträffande hemlexor samt den tid öfverläsningen af dessa upptagit är förhållandet följande:

I klass	1	dagligen öfverhufvud	2	hemlexor, öfverläsningstid	1½	timmar.
"	2	"	3	"	2	"
"	3	"	3 à 4	"	2½	"
"	R. 4	"	4	"	2½ à 3	"
"	L. 4	"	4	"	"	"
"	R. 5	"	4	"	3	"
"	L. 5	"	4	"	3 à 3½	"

För utarbetande af hemskripta åtgå hvarje vecka för 4:de klassen 2 t., för 5:te 2½ à 3.

21. Beträffande lärjungarnes helsotillstånd, som varit sämre än vanligt, och kropps-konstitution har läroverkets läkare Doktor C. Andrén lemnat följande uppgifter:

## Tabellarisk uppgift å antalet sjuke och sjukdomar bland lärjungarne:

## a) Vårterminen 1889:

Sjuka personer	Å r s t i d										Summa		Anmärkning
	Januari		Februari		Mars		April		Maj		Insjukn.	Döde	
	Insjukn.	Döde	Insjukn.	Döde	Insjukn.	Döde	Insjukn.	Döde	Insjukn.	Döde			
Under 15 år . . . . .	3	—	19	—	36	—	11	—	3	—	72	—	
15 år eller derutöfver . . . . .	—	—	3	—	4	—	1	—	—	—	8	—	
Summa	3	—	22	—	40	—	12	—	3	—	80	—	
<i>Sjukdomar:</i>													
Vattenkoppor . . . . .	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	
Skarlakansfeber . . . . .	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	2	—	
Öroninflammation . . . . .	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	3	—	
Luftrörskatarrh . . . . .	2	—	2	—	5	—	3	—	1	—	13	—	
Halsfluss . . . . .	—	—	2	—	13	—	4	—	—	—	19	—	
Magkatarrh . . . . .	1	—	6	—	12	—	2	—	1	—	22	—	
Diarrhé . . . . .	—	—	5	—	7	—	—	—	1	—	13	—	
Muskelrheumatism . . . . .	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2	—	
Kontusioner . . . . .	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	4	—	
Summa	3	—	22	—	40	—	12	—	3	—	80	—	

## b) Höstterminen 1889:

Sjuka personer	Å r s t i d										Summa		Summa
	Augusti		September		Oktober		November		December		Insjukn.	Döde	
	Insjukn.	Döde	Insjukn.	Döde	Insjukn.	Döde	Insjukn.	Döde	Insjukn.	Döde			
Under 15 år . . . . .	1	—	16	—	14	—	14	—	20	—	65	—	
15 år eller derutöfver . . . . .	—	—	2	—	2	—	2	—	1	—	7	—	
Summa	1	—	18	—	16	—	16	—	21	—	72	—	
<i>Sjukdomar:</i>													
Skarlakansfeber . . . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	
Rasch . . . . .	—	—	2	—	1	—	1	—	—	—	4	—	
Öroninflammation . . . . .	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	
Luftrörskatarrh . . . . .	—	—	3	—	2	—	2	—	6	—	13	—	
Halsfluss . . . . .	—	—	3	—	—	—	2	—	2	—	7	—	
Magkatarrh . . . . .	—	—	1	—	7	—	2	—	8	—	18	—	
Diarrhé . . . . .	1	—	8	—	3	—	6	—	2	—	20	—	
Muskelrheumatism . . . . .	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	2	—	
Kontusioner . . . . .	—	—	—	—	3	—	1	—	2	—	6	—	
Summa	1	—	18	—	16	—	16	—	21	—	72	—	

Tabellarisk uppgift från Borås allmänna läroverk öfver lärjungarnes kroppsbyggnad och allmänna hälsotillstånd samt öfver antalet närsynta:

a) Vårterminen 1889:

Klass	Antal lärjungar	Medelålder	Kroppsbyggnad			Allmänt hälsotillstånd		Lidande af bleksot och blodbrist	Ofte besvärade af hufvudvärk	Ofte besvärade af näsblod	Andra åkommor, som kunna anses bero af skolans inflytelse	Närsynthetsgrad			Summa närsynta	Procent närsynta
			God	Medelmåttig	Svag	Godt	Mindre godt					Öfver 6 D.	3-6 D.	Under 3 D.		
5	5	15,6	3	2	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
4	15	15,1	13	2	—	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
3	16	14,8	10	6	—	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
2	28	13,2	17	11	—	27	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
1	30	11,6	20	9	1	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Summa	94		63	30	1	93	1	—	—	—	—	—	—	—	—	

b) Höstterminen 1889:

Klass	Antal lärjungar	Medelålder	Kroppsbyggnad			Allmänt hälsotillstånd		Lidande af bleksot och blodbrist	Ofte besvärade af hufvudvärk	Ofte besvärade af näsblod	Andra åkommor, som kunna anses bero af skolans inflytelse	Närsynthetsgrad			Summa närsynta	Procent närsynta
			God	Medelmåttig	Svag	Godt	Mindre godt					Öfver 6 D.	3-6 D.	Under 3 D.		
5	9	15	8	1	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
4	15	14,2	14	1	—	14	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
3	28	12,6	20	7	1	26	2	1	—	—	—	—	—	—	—	
2	34	11,9	26	8	—	33	1	1	—	—	—	—	—	—	—	
1	25	11,1	25	—	—	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Summa	111		93	17	1	107	4	2	—	—	—	—	—	—	—	

22. a) *Tabellarisk öfversigt för hvardera terminen under nästförflutna kalenderår öfver antalet inom läroverket flyttade lärjungar:*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Afdelningar och linier	Närvarande lärjungar vid vårterminens slut före flyttningen	Vårterminen 1889:							Höstterminen 1889:						
		Lärjungar, som vid vårterminens slut flyttats till afdelningen							Lärjungar, som vid höstterminens början flyttats till afdelningen						
		efter att hafva tillhört närmast lägre afdelning af samma linie följande antal terminer							efter att hafva tillhört närmast lägre afdelning af samma linie följande antal terminer						
		0	1	2	3	4	5 eller flere	från annan linie	0	1	2	3	4	5 eller flere	från annan linie
1	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	28	—	1	16	—	2	—	—	—	—	8	—	—	—	—
3	16	—	—	11	—	2	—	—	—	—	7	—	—	—	—
R. 4	9	—	—	8	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—
L. 4	5	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
R. 5	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
L. 5	4	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gemensamma linien .	74	—	1	27	—	4	—	—	—	—	15	—	—	—	—
Reallinien . . . . .	9	—	—	14	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Latinlinien . . . . .	9	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	92	—	1	49	—	5	—	—	—	—	16	—	—	—	—

Alla flyttade på vanliga tider.

a) *Tabellarisk öfversigt öfver lärjungarnes omsättning vårterminen 1889:*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Afdelningar och linier	Närvarande lärjungar i afdelningen den 1 februari					Lärjungar, afgångne från läroverket i afdelningen			
	Qvar i afdelningen fr. föregående termin	Flyttade till afdelningen på grund af beslut	Vid vårterminens början	Inskrivne i läroverket under terminen	Summa	från terminens början till och med 31 januari	från och med 1 februari till terminens slut	under nästföljande mellan-termin	Summa
		Vid föregående terminens slut							
1	29	—	—	1	30	—	—	3	3
2	28	—	—	—	28	—	—	2	2
3	15	—	—	1	16	—	—	1	1
R. 4	9	—	—	—	9	—	—	4	4
L. 4	6	—	—	—	6	—	1	—	1
R. 5	1	—	—	—	1	—	1	—	1
L. 5	4	—	—	—	4	—	—	3	3
Gemensamma linien	72	—	—	2	74	—	—	6	6
Reallinien . . . . .	10	—	—	—	10	—	1	4	5
Latinlinien . . . . .	10	—	—	—	10	—	1	3	4
Summa	92	—	—	2	94	—	2	13	15

b) *Tabellarisk öfversigt öfver lärjungarnes omsättning höstterminen 1889:*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Afdelningar och linier	Närvarande lärjungar i afdelningen den 15 september					Lärjungar, afgångne från läroverket i afdelningen			
	Kvar i afdel- ningen fr. före- gående termin	Flyttade till afdel- ningen på grund af beslut		Inskrifne i läro- verket under terminen	Summa	från terminens början till och med 14 sept.	från och med 15 sept. till ter- minens slut	under nästföl- jande mellan- termin	Summa
		vid före- gående termins slut	vid höst- termi- nens början						
1	1	—	—	24	25	—	—	—	—
2	6	18	8	2	34	—	1	—	—
3	2	13	7	6	28	—	—	—	—
R. 4	1	8	1	—	10	—	—	—	—
L. 4	1	4	—	—	5	—	—	—	—
R. 5	—	4	—	—	4	—	—	—	—
L. 5	1	4	—	—	5	—	—	—	—
Gemensamma linien	9	31	15	32	87	—	1	—	—
Reallinien . . . . .	1	12	1	—	14	—	—	—	—
Latinlinien . . . . .	2	8	—	—	10	—	—	—	—
Summa	12	51	16	32	111	—	1	—	—

23. Af de under läsåret inskrifne hafva förut bevistat läroverk, nämligen senast folkskola . . . . . 17  
allmänt läroverk . . . . . 1  
enskildt läroverk . . . . . 1  
endast undervisats i hemmen . . . . . 14  
Summa 33

25. Från läroverkets särskilda klasser hafva under kalenderåret 1889 följande lärjungar afgått:

*Vårterminen och derpå följande mellantermin:*

från kl. L. 5: J. E. Pettersson }  
A. L. Johansson } efter aflagd nöjaktig examen till högre läroverk.  
N. D. Enander }

kl. R. 5: R. M. Uhlin till handel.

kl. L. 4: S. Johannesson till tekniskt läroverk.

kl. R. 4: J. O. v. Zweigbergk till „ „

O. G. Jonsson „ „ „

E. Videll till landtbruk.

V. Vennersten utan uppgifven afsigt.

kl. 3: A. Vennerlund „ „ „

kl. 2: C. A. Carlberg „ „ „

E. A. Carlström till landtbruk.

kl. 1: E. H. Jagenburg till enskild undervisning.

P. L. Frydén till annat allm. läroverk.

E. G. Gustafsson „ „ „

*Höstterminen och derpå följande mellantermin:*

kl. 2: A. H. Andersson utan uppgifven afsigt.

26. Under sist förflutna kalenderår hafva till lärjungarne utdelats såsom:

Premier .....	kronor	68,00
Understöd .....	„	32,00
	Summa kronor	100,00

27. Uppgift angående antalen befriade från terminsavgifterna m. m.:

Befriade från afgift till:	Höstterm.	Vårterm.
endast biblioteks- och materielkassan . . . . .	—	—
„ byggnadsfonden . . . . .	27	28
„ båda ofvannämnda kassor . . . . .	28	28
ej befriade från någöndera afgiften . . . . .	56	55
Summa närvarande lärjungar	111	111

Afgiften till ljus- och vedkassan har utgjort 2 kronor under hvardera terminen och erlades af samtliga lärjungarne.

## D. Boksamling och undervisningsmateriel.

28. Boksamlingen har under året ökats med följande arbeten: Aurivillius, Nordens fjärilar h. 1—6; Vidmark, tysk ordbok h. 11—16; Svenska Akademiens ordbok; Cronholm, Sveriges historia under Gustaf Adolf; Höjer, Konungariket Sverige; Nordenskiöld, Den andra expeditionen till Grönland; Sveriges Rikes lag m. fl., hvilka inköpts. Genom gåfvor hafva erhållits: Om den matematiska undervisningen i Tyskland och Frankrike af E. Lundberg; Underdåniga betänkanden af komitén för undervisningens ordnande vid universiteten; Sångundervisningen i London och Paris af Beyer; Svensk Författningssamling samt årsredogörelser för de allmänna läroverken.

För lärjungebiblioteket hafva många läroböcker jämte några ungdomsböcker inköpts.

De naturvetenskapliga samlingarne hafva erhållit följande gåfvor:

Af kapten Inokaj, Insekter, snäckor samt en orm från China.

„ studeranden Claesson, *Loxia bifasciata*, bändelkorsnäbben.

„ „ Vestman, *Vipera berus*, huggormen.

„ „ G. Jonsson, *Acheta domestica*, syrsan.

„ „ B. Enander, *Cranium* af *mus decumanus*, husråttan.

„ „ E. v. Zweigbergk, „ „ *Astur palumbarius*, dufhöken.

„ „ Vallin, Ett petrificat.

Privatläraren Uhlin, En mineraliesamling af omkring 50 stuffer.

Boksamlingen innehåller omkring 700 verk, af hvilka 30 tillhöra teologien, 60 svenska litteraturen, 25 latinska, 10 grekiska, 30 tyska, 22 franska, 22 engelska, 22 matematik, 19 botanik, 21 zoologi, 3 fysik, 3 kemi, 3 astronomi, 2 meteorologi, 2 geologi, 2 allmän naturlära, fysiologi och helsolära, 5 naturvetenskapliga skrifter af blandadt innehåll, 59 historia, 12 geografi 7 archeologi, 23 pedagogik, 164 statistik, 33 tidskrifter, 34 betänkanden m. m., 30 diverse, 27 musikalier, 10 tillhörande ritmaterialen. Till denna sistnämnda höra utom gipser och klotsar diverse planscher af Hermes, Stuhlmann, Wohlin, Klein och Graefe.

Till naturhistoriska samlingarne höra: 30 kranier och skeletter, omkring 200 uppstopade ryggradsdjur, 150 glasburkar med fiskar, kräldjur, groddjur, leddjur, blötdjur och stråldjur, en äggsamling på 70 arter, en snäcksamling och en mindre insektssamling. För bota-

niska undervisningen finnes ett herbarium på 500 växter jämte en samling svenska träslag. En mindre mineraliesamling har nyligen skänkts till läroverket, hvarjente under innevarande termin från Svanström & Co requirerats de fysiska apparater, som i katalogen omfatta serierna A, B, C, D. För den geografiska undervisningen finnas 43 kartor och 2 glober.

## E. Läroverksbyggnader och inredningsmateriel.

29. Läroverksbyggnaden har under året ej undergått någon förändring. Inredningsmateriel har ökats med 10 skolbänkar, hvarjente patenterade bläckhorn insatts i alla borden. 1) Uppvärmningen sker genom kakelugnar, i gymnastiklokalen genom större kaminer. 2) Luftvexling genom fönstrens öppnande. 3) Belysningen genom elektriskt ljus. 4) Hvarje lärjunge har sin pulpet, hvars skifva kan lyftas upp och bildar locket till en låda för böcker m. m.; stolarna äro försedda med ryggstöd. 5) I 3 lärosalar infaller dagern från venster, i 3 från höger. 6) Ytvidden af den till ungdomslekar afsedda planen är, oberäknadt 3:ne till densamma stötande gator af 14 meters bredd, 1,116 qv.-meter.

### 30. Skolrummens dimensioner.

Rummens Nr	Rummens dimensioner					Fönsteryta i kvadratmeter	Rummens nuvarande användning
	Längd i meter	Bredd i meter	Höjd i meter	Golfyta i kvadratmeter	Kubikinnehåll i kubikmeter		
1	8,54	9,62	3,58	82	294	17	Bön- och samlingssal.
2	9	4,78	3,58	43	154	9,7	5:te klassens lärosal.
3	9	4,70	3,58	42	151	9,7	4:de " "
4	8,54	4,70	3,24	40	130	7,0	3:dje " "
5	9	4,70	3,24	42	137	7,0	2:dra " "
6	9	4,78	3,24	43	141	7,0	1:sta " "
7	8,54	4,78	3,24	41	132	5,0	Ritsal.
8	5,31	4,78	3,24	25	91	5,0	Bibliotek.
9	14,60	9,38	5,81	137	796	25	Gymnastiklokal.

## F. Ekonomiska förhållanden.

31. Tabellarisk öfversigt för det sistförflutna kalenderåret öfver ställningen i läroverkets kassor:

Kassans rubrik	D e b e t				K r e d i t			
	Behålln. vid årets början	Summa inkomster	Skuld vid årets slut	Summa	Skuld vid årets början	Summa utgifter	Behållning vid årets slut	Summa
Byggnadsfonden . . . . .	6946,66	816,93	—	7763,59	—	17,22	7746,37	7763,59
Ljus- och vedkassan . . . . .	348,76	587,08	—	935,84	—	603,90	331,94	935,84
Bibliot. o. materielkassan . . . . .	186,31	862,69	—	1049,00	—	583,45	465,55	1049,00
Premie- och fattigkassan . . . . .	317,25	205,94	—	523,19	—	170,00	353,19	523,19

32. Under kalenderåret 1889 hafva följande belopp utgått för underhåll och tillökning af:

- a) allmänna läroverksbiblioteket . . . . . 140,01
- b) lärjungebiblioteket . . . . . 59,30
- c) den öfriga undervisningsmaterielen . . . . . 44,29
- d) inredningsmaterielen . . . . . 156,86



## G. Examina och terminsafslutning.

33. Den 21 maj 1889 hölls i inspektors närvaro afgangsexamen med 3 lärjungar af 5:te klassens latinlinie.

34. Examen vid höstterminens slut anställdes den 20 december i närvaro af läroverkets inspektor samt följande herrar, hvilka H. H. Eforus inbjudit såsom vittnen: Kontraktsprosten och ordensledamoten A. J. Enander, borgmästaren och riddaren J. A. Wendt, öfversten och kommandören A. Thorén, rektorn och riddaren A. G. Hollander, majoren och riddaren greve C. Cronhjelm samt häradshöfdingen och riddaren F. W. Åberg.

Årsexamen kommer att hållas i sång och gymnastik den 31 maj kl. 4—6 e. m. samt i läroämnena den 2 juni kl. 9—12 f. m. och hafva utom inspektor följande herrar inbjudits af H. H. Eforus att såsom vittnen öfvervara densamma: Öfversten och kommandören A. Thorén, borgmästaren och riddaren J. A. Wendt, kontraktsprosten och ordensledamoten A. J. Enander, majoren och riddaren greve C. Cronhjelm, häradshöfdingen och riddaren F. W. Åberg samt apotekaren Hj. Lind.

Efter slutad examen kommer flyttning att afkunnas, stipendier, premier och understödsmedel att utdelas och ungdomen hemförlofvas.

35. Till öfvervarande af årsexamen inbjudas vördsamt lärjungarnes föräldrar och målsmän samt alla de allmänna undervisningens gynnare och vänner.

36. Nästa termin börjar måndagen den 25 augusti, då inträdes- och flyttningssökande skola anmäla sig hos rektor kl. 10 f. m. Onsdagen den 27 augusti kl. 12 anställes upprop med läroverkets samtliga lärjungar.

Borås i maj 1890.

C. J. NEUMAN.

# Allmänna treklassiga läroverket i Alingsås.

## A. Undervisningen.

1. Höstterminen började den 27 augusti och afslutades den 20 december. Den egentliga undervisningen tog sin början den 29 augusti och slutade den 18 december.

Vårterminen började den 21 januari; dess afslutning är af H. H. Eforus utsatt till den 5 juni. Den egentliga undervisningen började den 22 januari och kommer att sluta den 3 juni. Under läsåret hafva 3 fridagar gifvits, nämligen marknadsdagarna den 9 oktober och 18 april samt den 10 oktober för fönsterinsättning och rengöring i skolan; dessutom erhöles lärjungarna den 18 mars två timmars ledighet för skridskoåkning samt 2 eftermiddagstimmar 1 maj.

2. Efter gemensam morgonbön med psalmsång och bibelläsning kl. 7<sup>3</sup>/<sub>4</sub> har undervisningen fortgått dagligen kl. 8—11 f. m. och 2 4 e. m., hvarefter dagens arbete afslutats med gemensam psalmsång och bön.

Öfningarna hafva egt rum på följande tider: välskrifning och teckning alla dagar kl. 3—4 samt fredag kl. 2—3; i sång och musik måndag, torsdag och fredag kl. 4—5 samt onsdag kl. 3—4; gymnastik hvarje dag kl. 11—11,40.

3. Antal lärotimmar i veckan för läsämnen under höstterminen 1889:

1	2	3	4	5	6
Afdelningar och linier	Närvarande lärjungar under höstter- minen	T i m m a r			
		Skilda	Gemensamma för		Summa
			lärjungar från afdelningar å samma linie	lärjungar från afdelningar å olika linier	
1	19	—	24	—	24
2	24	—	28	—	28
3	20	—	28	—	28
Summa	63	—	80	—	80

4. a) **Läro- och läseböcker.**

*Kristendom:* Bibeln (kl. 1—3); Psalmboken (kl. 1—3); Katekesen (kl. 1—3); Norlén och Lundgren, Biblisk historia (kl. 1—3).

*Modersmålet:* Sundén, språklära (kl. 1—3); Sturzenbecker, rättstafningslära (kl. 1—3); Landtmansson, öfningsbok (kl. 1); Ekmark, svensk läsebok (kl. 1—3).

*Tyska språket:* Mathesius, Elementarbok (kl. 1—3); Löfgren, Språklära (kl. 2—3); Löfgren, Elementarbok (kl. 3).

*Matematik*: Berg, Räknelära (kl. 1); Siljeström-Berlin, Lärobok i aritmetik (kl. 1—3); Lindman, Euklides' fyra första böcker (kl. 3).

*Naturlära*: Almqvist och Lagerstedt, Lärobok i naturkunnighet (kl. 1—3).

*Historia och Geografi*: Odhner, Fäderneslandets historia för skolans lägre klasser (kl. 1—3); Knös, Berättelser ur fäderneslandets historia (kl. 1—3); Karlsson, Geografi (kl. 1—3).

## b) Lärokurser.

### Första klassen.

*Kristendom*, 3 timmar: Katekes, första huvudstycket. Biblisk historia, Gamla testamentet. Bibelläsning och valda psalmverser (*Blohm*).

*Modersmålet*, 5 timmar: Uppläsning och förklaring af valda stycken ur Ekmarks läsebok, öfningar att muntligt återgifva dels läst, dels af läraren berättadt; det enklaste af form- och satsläran i sammanhang med undervisningen i tyska språket (*Nattsén*).

*Tyska*, 6 timmar: De 36 första styckena i Mathesii elementarbok med inöfning af satsdelar och motsvarande formlära. Öfning att skriva det till tyska öfversatta på lärorummet (*Nattsén*).

*Matematik*, 4 timmar: Aritmetik, de fyra räknesätten i hela tal och sorter jämte någon öfning i decimalräkning. Hufvudräkning. Hemtal (*Blohm*).

*Naturlära*, 2 timmar: Människokroppen. Däggdjurs- och fågeltyperna. De viktigaste af växtens organer. De 10 första växttyperna. Undersökning af lefvande växter (*Högman*).

*Historia och Geografi*, 4 timmar: Historia, 2 t.: Fäderneslandets historia till nyare tiden; Geografi 2 t.: Skandinaviska halfön samt Danmark och Finland öfversigtligt enligt Roths kartor (*Nattsén*).

### Andra klassen.

*Kristendom*, 3 timmar: Katekes, andra huvudstycket. Biblisk historia, Nya testamentet. Bibel-läsning och valda psalmer (*Blohm*).

*Modersmålet*, 6 timmar: Det viktigaste af formläran: öfning att med egna ord återgifva innehållet af lästa stycken och särskilja satsdelarne; rättskrifnings- och interpunktions-öfningar (*Högman*).

*Tyska*, 7 timmar: Första kursen af Mathesii elementarbok fullständigt genomgånngen jämte motsvarande grammatik. Skriftliga öfningar på lärorummet 2 t. (*Nattsén*).

*Matematik*, 5 timmar: Aritmetik, 4 t.: De fyra räknesätten i bråk med tillämpning på sorter; hufvudräkning. Geometri, 1 t.: Åskådningslära (*Blohm*).

*Naturlära*, 2 timmar: De återstående typerna ur djurrikets högre afdelningar samt däggdjur och viktigare fåglar. Växttyperna samt i trakten förekommande växter, tillhörande klasserna 1—13 enligt Linnés sexualsystem. Undersökning af lefvande växter (*Nattsén*).

*Historia och Geografi*, 5 timmar: Historia, 3 t.: Fäderneslandets historia från och med Gustaf Vasa till och med Fredrik I (*Högman*). Geografi, 2 t.: Europas geografi med ledning af lärobokens första kurs samt Roths kartor (*Nattsén*).

### Tredje klassen.

*Kristendom*, 3 timmar: Katekes, tredje, fjerde och femte huvudstyckena; Bibliska historien repeterad. Bibelläsning och valda psalmer (*Blohm*).

- Modersmålet*, 6 timmar: Det viktigaste af satsläran jämte repetition af formläran; läsning och förklaring af valda stycken i läseboken samt öfning att muntligen återgifva innehållet; smärre skriftliga uppsatser på lärorummet samt rättskrifningsöfningar (*Högman*).
- Tyska*, 7 timmar: Grammatik, formläran jämte några af de viktigaste reglerna i syntaxen; öfversättning och resolvering af styckena 129—154 af tredje kursen i Löfgrens elementarbok; skriföfningar på lärorummet 5 t. (*Blohm*). Mathesii elementarboks andra kurs; glosor. 2 t. (*Nattsén*).
- Matematik*, 5 timmar: Aritmetik, 4 timmar: Bråk, regula de tri med tillämpning på intresse-, rabatt-, diskont- och bolagsräkning; hufvudräkning. Geometri, 1 t.: Definitioner, axiom och postulat samt de 21 första satserna af Euklides första bok (*Blohm*).
- Naturlära*, 2 timmar: Fåglar, kräddjur, groddjur och fiskar. Öfersigt af märkligare växter inom de 24 klasserna. Undersökning af lefvande växter (*Högman*).
- Historia och Geografi*, 5 timmar: Historia, 2 t.: Fäderneslandets historia afslutad och repeterad. Geografi, 3 t.: De främmande verldsdelarnes fysiska och politiska geografi samt en kort repetition af de europeiska staterna (*Högman*).

#### 5. Ombyte af läroböcker.

Under läsåret hafva införts: Bérge's räknelära (kl. 1), Karlssons geografi samt Sturzenbeckers rättstafningsöfningar (kl. 1—3).

#### 6. Undervisningen i välskrifning.

Klass 1, 2 timmar: Första häftet af Malmgren, ny skrifkurs.

Klass 2, 1 timme: Andra häftet af ofvannämnde skrifkurs.

Klass 3, 1 timme: Tredje häftet af nämnde skrifkurs.

Denna undervisning har ledts af v. lärarinnan i teckning, fröken *V. Sjöstedt*.

#### 7. Undervisningen i teckning.

Klass 1, 1 timme: Stuhlmans första häfte sid. 9—15.

Klass 2, 1 timme: Öfvergångskursen till teckning å fritt papper samt Stuhlmans väggtaflor.

Klass 3, 1 timme: Stuhlmans och Sjöströms väggtaflor.

#### 8. Undervisningen i sång och musik.

I sång har förste klassen undervisats 1 t. onsdag kl. 3—4. andre och tredje klassen 1 t. gemensamt måndag kl. 4—5: hvarje klass har undervisats i läran om de musikaliska tecknen och öfvats i tonträffning, omvexlande med en- och tvåstämmiga sånger. Dessutom hafva alla klasserna gemensamt öfvats i koralsång 1 t. torsdag kl. 4—5.

I orgelspelning hafva fem lärjungar undervisats 1 t. fredag kl. 4—5 e. m.

## 9. Undervisningen i gymnastik.

Antal lärjungar, som på grund af nedan stående orsaker icke deltagit i gymnastiköfningarne:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Termin och åldersgrupp	S j u k d o m a r												Andra orsaker	Summa i öfningarne icke deltagande lärjungar	Hela antalet närvarande lärjungar
	i syn- o. hörselöfningarna	i nervsystemet	i cirkulationsofningarna	i andledningsorganerna	i matsmältningsofningarna	i urin- och könsorganerna	i rörelseorganerna	missbildning	bräck	allmän svaghet	andra sjukdomar	Summa			
<i>Höstterminen 1889:</i>															
Under 15 år.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	60
15 år eller deröfver	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	63
<i>Vårterminen 1890:</i>															
Under 15 år.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	59
15 år eller deröfver	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	62

Lärjungarne hafva i likhet med föregående år varit fördelade i 2:ne afdelningar. Öfningarne hafva fortgått kl. 11—11,40, en tredjedels timme dagligen med hvarje afdelning och utgjorts dels af fristående gymnastik, dels af marscher samt begagnande af de redskap, som förefinnas. Under den blidare årstiden hafva öfningarne stundom företagits i det fria.

Rörelseprogram har hemtats hufvudsakligen ur C. U. Liedbecks Dagöfningar för Stockholms stads folkskolor.

## B. Lärarne.

10. Lärarnes tjänsteåligganden under läsåret hafva för hvarje vecka varit följande:

T. f. rektor *S. E. B. Högman*: modersmålet 6 t. i kl. 3, 6 t. i kl. 2; naturlära 2 t. i kl. 3, 2 t. i kl. 1; historia och geografi 5 t. i kl. 3, 3 t. i kl. 2. Klassföreståndare i kl. 3. Summa 24 timmar.

v. Kollega *O. Blohm*: kristendom 3 t. i kl. 3, 3 t. i kl. 2, 3 t. i kl. 1; tyska 5 t. i kl. 3; matematik 5 t. i kl. 3, 5 t. i kl. 2, 4 t. i kl. 1. Klassföreståndare i kl. 1. Summa 28 timmar.

v. Kollega *A. L. T. Nattsén*: modersmålet 5 t. i kl. 1; tyska språket 2 t. i kl. 3, 7 t. i kl. 2, 6 t. i kl. 1; naturlära 2 t. i kl. 2; historia och geografi 2 t. i kl. 2, 4 t. i kl. 1. Klassföreståndare i kl. 2. Summa 28 timmar.

v. Lärarinnan i teckning *V. Sjöstedt*: teckning 1 t. i kl. 3, 1 t. i kl. 2, 1 t. i kl. 1; välskrifning 1 t. i kl. 3, 1 t. i kl. 2, 2 t. i kl. 1. Summa 7 timmar.

Musikläraren *E. Eriksson*: 3 t. i musikens teori och sång; 1 t. i orgelspelning. Summa 4 timmar.

Gymnastikläraren *S. Högman*: 4 timmar i gymnastik.

Dessutom har undertecknad rättat svenska skrifningar i kl. 2 och 3, v. kollega *O. Blohm* tyska skrifningar i kl. 3 och v. kollegan *T. Nattsén* svenska skrifningar i kl. 1 samt tyska i kl. 1 och 2. Ledningen af de dagliga morgonbönerna hafva fördelats mellan lärarne.

11. Ingen lärare har under läsåret åtnjutit tjänstledighet.

12. Förordnade.

Undertecknad har under läsåret varit förordnad att uppehålla den lediga rektorsbefattningen.

Fil. kand. O. Blohm har under samma tid varit förordnad att förestå v. rektors kollegabefattning.

Fil. stud. A. L. T. Nattsén har under hela läsåret varit förordnad att uppehålla en ledig kollegabefattning.

Fröken V. Sjöstedt har under hela läsåret tjänstgjort som v. lärarinna i teckning.

13. T. f. rektor A. L. Wetterberg, som under trenne års tid förestått rektorsbefattningen och derunder genom ett nitiskt och samvetsgrannt uppfyllande af sina pligter på ett berömvärdt sätt verkat för läroverkets bästa, afgick den 1 juli såsom lektor vid Halmstads högre allmänna läroverk.

14. Den 1 maj 1890 voro rektorsbefattningen, en kollegabefattning samt lärarebefattningen i teckning lediga.

### C. Lärjungarne.

15. De närvarande lärjungarnes antal läsåret 1889—1890.

Klass	Höstterminen 1889			Vårterminen 1890		
	Gemensam linie		S u m m a	Gemensam linie		S u m m a
	Närvarande	Frånvarande		Närvarande	Frånvarande	
1	19	—	19	19	—	19
2	24	—	24	24	—	24
3	20	—	20	19	—	19
Summa	63	—	63	62	—	62

Inga lärjungar voro under läsåret frånvarande.

16. De närvarande lärjungarnes ålder höstterminen 1889:

Klasser	9 år	10 år	11 år	12 år	13 år	14 år	15 år	16 år	17 år	Summa
1	5	10	1	2	—	1	—	—	—	19
2	—	6	5	10	1	1	1	—	—	24
3	—	—	1	7	10	—	1	1	—	20
Summa	5	16	7	19	11	2	2	1	—	63

17. Uppgift för höstterminen 1889 å de närvarande lärjungarnes hemorter:

- a) fördelade efter län. Läroverkets samtliga lärjungar tillhörde Elfsborgs län.  
b) efter hemort antingen i läroverksstaden eller å annan ort.

Klasser	I läroverksstaden	Å annan ort	Summa
1	16	3	19
2	12	12	24
3	15	5	20
Summa	43	20	63

19. Tabellarisk öfversigt för höstterminen 1889 öfver lärjungarnes deltagande i teckning, musik samt gymnastik:

Afdelningar och linier	Närvarande lärjungar	Teckning			Musik		Gymnastik	
		Lärjungar, som deltagit i			Lärjungar, som under- visats i		Lärjungar, som deltagit i	
		obligatorisk teckning	obligatorisk teckning och därjämte i frivillig teckning	endast i frivillig teckning	musikens teori och sång	instru- mental- musik	gymnastik	utsträckt militär- öfningar
1	19	19	—	—	19	—	19	—
2	24	24	—	—	24	—	23	—
3	20	20	—	—	20	—	19	—
Summa	63	63	—	—	63	—	61	—

20. Redogörelse för i huru många ämnen hemlexor i allmänhet blifvit för hvarje dag lärjungarne föresatta samt huru lång tid hemarbetena i allmänhet kunnat anses upptaga för lärjungar af medelmåttiga anlag:

Klass	Ämnen	Daglig öfverläsningstid i timmar
1	2	1
2	3	1½
3	3	2

21. Angående lärjungarnes helsotillstånd m. m. under vårterminen 1890 har skolans läkare Doktor W. Högselius afgifvit följande uppgifter:

Tabellarisk uppgift från Alingsås lägre allmänna läroverk öfver lärjungarnes  
kroppsbyggnad och allmänna hälsotillstånd:

Klass	Antal lärjungar	Medelålder	Kroppsbyggnad			Allmänt hälsotillstånd		Lidande af bleksot och blodbrist	Ofra besvärade af hufvudvärk	Ofra besvärade af näsblod	Andra åkommor, som kunna anses bero af skolans inflytelse	Närsynthetsgrad			Summa närsynta	Procent närsynta
			God	Medelmåttig	Svag	Godt	Mindre godt					Under 3 D.	Öfver 6 D.	3—6 D.		
1	19	11	17	2	—	16	3	—	3	2	—	—	—	—	—	—
2	24	12,5	22	1	1	22	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—
3	19	13,8	17	1	1	15	4	3	2	—	—	—	—	—	—	—
Summa	62		56	4	2	53	9	4	6	2	—	—	—	—	—	—

22. a) Antal inom läroverket flyttade lärjungar kalenderåret 1889:

Klass	1	2	Vårterminen 1889:							9	Höstterminen 1889:											
			Lärjungar, som vid vårterminens slut flyttats till afdelningen								Lärjungar, som vid höstterminens början flyttats till afdelningen											
			efter att hafva tillhört närmast lägre afdelning af samma linie följande antal terminer								från annan linie	efter att hafva tillhört närmast lägre afdelning af samma linie följande antal terminer								från annan linie		
			0	1	2	3	4	5 eller flere	0			1	2	3	4	5 eller flere						
1		22	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2		18	—	—	9	—	1	—	—	—	—	—	—	4	—	1	—	—	—	—	—	—
3		14	—	—	5	—	3	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—
Summa		54	—	—	14	—	4	—	—	—	—	—	—	6	—	2	—	—	—	—	—	—



## b) Lärjungarnes omsättning vårterminen 1889:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Klass	Närvarande lärjungar i afdelningen den 1 februari					Lärjungar, afgångne från läroverket i afdelningen			
	Qvar i afdelningen fr. föregående termin	Flyttade till afdelningen på grund af beslut	vid föregående terminens slut	vid vårterminens början	Inskrifne i läroverket under terminen	Summa	från terminens början till och med 31 januari	från och med 1 februari till terminens slut	under nästföljande mellan-termin
1	23*)	—	—	—	23	—	—	2	2
2	18	—	—	—	18	—	—	1	1
3	14	—	—	—	14	—	—	7	7
Summa	55	—	—	—	55	—	—	10	10

\*) Anm. En af dem hade för sjukdom varit frånvarande 2:ne lästerminer och uppflyttades vid höstterminens början i 2:dra klassen.

## b) Lärjungarnes omsättning höstterminen 1889:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Klass	Närvarande lärjungar i afdelningen den 15 september					Lärjungar, afgångne från läroverket i afdelningen			
	Qvar i afdelningen fr. föregående termin	Flyttade till afdelningen på grund af beslut	vid höstterminens slut	vid höstterminens början	Inskrifne i läroverket under terminen	Summa	från terminens början till och med 14 sept.	från och med 15 sept. till terminens slut	under nästföljande mellan-termin
1	6	—	—	13	19	—	—	1	1
2	6	10	5	3	24	—	1	—	1
3	7	8	3	2	20	—	—	1	1
Summa	19	18	8	18	63	—	1	2	3

En yngling inskrefs i andra klassen den 1 oktober till följd af giltigt förfall vid höstterminens början.

23. Af de under läsåret inskrefne hafva förut bevistat läroverk, nämligen senast
- |                                       |    |
|---------------------------------------|----|
| folkskola . . . . .                   | 2  |
| allmänt läroverk . . . . .            | 2  |
| enskildt „ . . . . .                  | 15 |
| endast undervisats i hemmet . . . . . | 1  |

Summa 20

25. Från läroverkets särskilda klasser hafva under kalenderåret 1889 följande lärjungar afgått:

*Vårterminen och derpå följande mellantermin:*

Från tredje klassen:

- a) efter aflagd godkänd examen till 4:de klassen af allmänt läroverk:
- |  |   |   |   |   |
|--|---|---|---|---|
| Adelsköld, Gustaf Fredrik Sebastian, till allm. läroverk i Göteborg, |   |   |   |   |
| Adelsköld, Erik Volrath Kristian, „ „ „ „                            | „ | „ | „ | „ |
| Lagerholm, Klas Gottfrid, „ „ „ „                                    | „ | „ | „ | „ |
| Vikström, Vidar Lars Johan, „ „ „ „                                  | „ | „ | „ | „ |
| Andersson, Artur Isidor, „ „ „ i Wexjö,                              | „ | „ | „ | „ |
| Eriksson, Martin Emanuel, „ „ „ i Borås.                             | „ | „ | „ | „ |

b) utan dylik examen:

Andersson, Sven Rikard, till näringarna.

Från andre klassen:

Alsing, Karl Johan Fredrik, till landtbruk.

Från förste klassen:

Sjöström, Arvid Magnus, till näringarna,  
Malmgren, Hjalmar Robert, „ „

*Höstterminen och derpå följande mellantermin:*

Från tredje klassen:

Boström, Axel Teodor, till landtbruk.

Från andre klassen:

Segerdahl, Klas Axel Ivar, till näringarna.

Från förste klassen:

Vernlund, Johan Edvard Magnus, till näringarna.

26. Under sist förflutna kalenderår hafva till lärjungarne utdelats såsom:

Stipendier af Lehdahlska fonden . . . . .	kronor	1,000,00
„ „ Hessleska „ . . . . .	„	75,00
Premier . . . . .	„	47,00
	Summa kronor	1,122,00

27. Uppgift angående antalen befriade från terminsafgifterna m. m.:

Befriade från afgift till:	Höstterm.	Vårterm.
endast biblioteks- och materielkassan . . . . .	13	20
„ byggnadsfonden . . . . .	9	4
„ båda ofvannämnda kassor . . . . .	28	25
ej befriade från någondera afgiften . . . . .	13	13
Summa närvarande lärjungar	63	62

Afgiften till ljus- och vedkassan, som erlagts af samtliga lärjungarne, utgjorde höstterminen 2 kronor och vårterminen 1 kr. 50 öre.

## D. Boksamlingar och undervisningsmateriel.

28. Boksamlingen utgör 350 nummer. Under året har tillkommit fortsättning af nordisk familjebok, hvarjämte några mindre arbeten inköpts.

Såsom undervisningsmateriel för de naturvetenskapliga studierna tjäna 1) en mindre naturaliesamling, bestående af 14 uppstoppade däggdjur, 80 dito fåglar, omkring 75 olika sorters ägg, 6 i sprit inlagde kräldjur, 3 groddjur, 14 fiskar samt en mindre samling snäckor m. m. 2) åtskilliga planschverk: Anderssons botaniska väggtafflor, Thomée, Flora von Deutschland, Engleder, Wandtafeln, 6 geologiska väggtafflor, 1 större plansch öfver fiskar, 1 dito öfver växter m. m. Från Tyskland har inköpts ett öga, 10 gr. förstoradt, samt 1 hjärta, naturlig storlek.

För den historiska undervisningen finnes en fornsakssamling af yxor, pilspetsar, sägar, och brynen m. m. (omkring 150 nummer), hvilken till största delen är från närmaste trakten; dessutom äro såsom hjälp vid densamma inköpta Sveriges historia från äldsta tid till våra dagar af Montelius m. fl. samt planschverket Sveriges regenter från Gustaf I—Oskar II.

För den geografiska undervisningen finnas 5 större kartor öfver verdensdelarne, Leeder, Wandkarte von Deutschland, Karta öfver Norden af Roth, hist. geograph. Bildertafeln, mindre kartor öfver Danmark och England m. fl. länder samt en jordglob.

För undervisningen i kristendom har inköpts karta öfver bibelns land och folk af Roth samt en dito öfver Palästina.

Lyttkens plansch öfver metersystemet samt en samling geometriska figurer användas vid undervisningen i matematik.

Något särskildt lärjungebibliotek finnes ej. 20 exemplar af Ekmark, svensk läsebok, äro inköpta och användas af lärjungarne under innanläsningstimmarne i svenska språket.

## E. Läroverksbyggnader och inredningsmateriel.

29. Läroverkets lokal har under läsåret ej undergått någon nämnvärd förändring. Det uppvärmningssystem, som användes inom skollokalen, är vanliga kakelugnar. Luftväxling åstadkommes dels genom fönstrens öppnande under rasterna, dels i förste och tredje klasserna genom särskilda luftväxlingsrör, ledda under golfven, från kakelugnarne ut i det fria. Såsom belysning användes gas med porslinskupor öfver brännarne. Enkla pulpeter användas i förste klassen och dubbla i andre och tredje. Dagern infaller i tredje klassen från venster, i andre både från venster och höger och i förste bakifrån och från venster. Någon särskild lekplats finnes ej, utan användes dertill den närbelägna planen omkring kyrkan.

### 30. Skolrummens dimensioner.

Rummens Nr.	Rummens dimensioner					Fönsteryta i kvadrat- meter	Rummens nuvarande användning
	Längd i meter	Bredd i meter	Höjd i meter	Golfyta i kvadrat- meter	Kubikinne- håll i kubik- meter		
1	5,88	4,07	2,88	23,93	67,875	2,64	1:ste klassen
2	9,18	5,93	2,87	54,77	151,732	5,28	2:dre ..
3	5,1	4,16	2,87	21,22	60,466	2,64	3:dje ..
4	7,06	4,85	2,85	24,0	69,0	1,32	Vestibul

Såsom gymnastiklokal användes det närbelägna brunnshuset, hvars sal är tillräcklig för öfningarne. Under den kallare årstiden uppvärms den af tvänne kaminer.

## F. Ekonomiska förhållanden.

31. Uppgifter om nedannämnda till läroverket hörande kassors ställning kalenderåret 1889:

Kassans rubrik	D e b e t				K r e d i t			
	Behålln. vid årets början	Summa inkom- ster	Skuld vid årets slut	Summa	Skuld vid årets början	Summa utgifter	Behåll- ning vid årets slut	Summa
Byggnadsfonden . . . . .	4982,70	500,20	—	5482,90	—	64,00	5418,90	5482,90
Ljus- och vedkassan . . .	50,80	310,50	—	360,80	—	272,38	88,42	360,80
Bibliot. o. materielkassan	1445,34	327,00	—	1772,34	—	468,95	1303,39	1772,34
Premie- och fattigkassan	667,87	113,92	—	781,79	—	88,90	692,89	781,79
Summa	7146,21	1251,62	—	8397,83	—	894,23	7503,60	8397,83
Hessleska stipendiifonden	2182,13	59,92	—	2242,05	—	75,00	2167,05	2242,05

32. Under kalenderåret 1889 hafva följande belopp utgått för underhåll och tillökning af:

a) boksamlingen .....	119,22
b) den öfriga undervisningsmaterielen .....	37,01
c) inredningsmaterielen .....	89,06

## G. Examina och terminsafslutning.

33. I närvaro af läroverkets inspektor hölls den 29 maj 1889 afgångsexamen med 6 lärjungar i tredje klassen, hvilka alla förklarades ega erforderliga insigter för inträde i fjärde klassen af allmänt läroverk. För innevarande termin hafva 14 lärjungar anmält sig till afgångsexamen.

34. Examen vid höstterminens slut anställdes den 20 december i närvaro af läroverkets inspektor, majoren och riddaren L. Löwegren. samt följande herrar, hvilka H. H. Eforus inbjudit såsom vittnen: borgmästaren J. O. Bergmark, stadsläkaren och riddaren V. Högselius, kyrkoherden V. Norén, f. d. rektorn fil. doktor M. Jungmarker, f. d. rektorn fil. doktor O. Dahlgren, rådmannen och bankdirektören C. A. Norinder samt f. d. skolföreståndaren B. Andersin.

Årsexamen kommer att hållas i sång och gymnastik den 4 juni kl. 6 e. m. samt i läroämnena den 5 juni kl. 9—12 f. m., och hafva utom inspektor ofvannämnde herrar inbjudits af H. H. Eforus att såsom vittnen öfvervara densamma. Efter slutad examen kommer flyttning att afkunnas, stipendier, premier och understödsmedel att utdelas och ungdomen hemförlovas.

35. Till öfvervarande af årsexamen inbjudas vördsamt lärjungarnes föräldrar och målsmän samt alla den allmänna undervisningens gymnare och vänner.

36. Nästa termin börjar tisdagen den 26 augusti, då inträdes- och flyttningssökande skola anmäla sig hos undertecknad kl. 10 f. m. Onsdagen den 27 kl. 12 anställes upprop med läroverkets samtliga lärjungar.

Alingsås i maj 1890.

S. HÖGMAN.

# Enklassiga pedagogien i Ulricehamn.

## A. Undervisningen.

1. Höstterminen började den 23 augusti och slutade den 16 december. Den egentliga undervisningen tog sin början den 26 augusti och slutade den 14 december.

Vårterminen började den 18 januari och är utsatt att sluta den 2 juni. Den egentliga undervisningen tog sin början den 20 januari och kommer att avslutas den 31 maj.

Frihet från undervisningen har lemnats lärjungarne 1—2 timmar i månaden; för öfrigt hafva ej några fridagar förekommit utöfver de i läroverksstadgan medgifna.

2. Dagliga lärotiden har varit kl. 7—9, 10—12, 1—2 = 30 timmar i veckan. Morgonbönen har upptagit 10—15 minuter af första lärotimmen.

4.

### a) Läro- och läseböcker.

*Kristendom:* Katekesen, Hübner-Eklundhs Berättelser ur den Heliga Skrift (i öfre afdelningen), Norlén och Lundgrens Biblisk historia för folkskolan (i nedre afdelningen), Sv. psalmboken.

*Modersmålet:* Sundéns Svensk språklära i sammandrag för de allmänna läroverken, Alanders Läsebok i svenska historien för elementarläroverk, Ekmarks Läsebok till C. T. Odhners svenska historia.

*Tyska språket:* Mathesius' Tysk elementarbok. Flachs Tysk språklära för elementarläroverken.

*Matematik:* Zweigbergks Lärobok i räknekonsten, Nordlunds Räkneöfningsexempel för skolor, Bergius' Geometri och linearteckning för den första undervisningen (den sistnämnda blott i öfre afdelningen).

*Naturlära:* Naturlära för allmänna läroverken: I) Lyttkens' Lära om djuren i sammandrag; II) Areschougs Lära om växterna, i sammandrag (den senare endast i öfre afdelningen).

*Svensk historia:* Odhners Lärobok i fäderneslandets historia för skolans lägre klasser.

*Geografi:* Roth's Illustrerad geografi nr 2 för allmänna läroverken.

### b) Genomgångna lärokurser.

Likason föregående läsår, hafva lärjungarne varit fördelade på tvenne afdelningar, som samtidigt varit tillstädes; och har därvid den ena afdelningen i allmänhet sysselsatts med öfverläsning, medan läraren undervisat den andra.

### Nedre afdelningen.

*Kristendom.* *Katekes,*  $\frac{2}{2}$  timmar i veckan: till Andra artikeln; *Biblisk historia,*  $\frac{2}{2}$  tim: 46 berättelser ur gamla testamentet; valda psalmverser.

*Modersmålet,*  $\frac{5}{2}$  tim: läsning af berättelser ur svenska historien; det viktigaste af fornlära samt af satsläran den enkla satsen; rättskrifningslära och en rättskrifningsöfning hvarje vecka.

*Tyska språket,*  $\frac{2}{2}$  tim: styckena 1—40 i elementarboken jämte därtill hörande delar af språklära, vokabelläsning och resolutioner.

- Matematik*,  $\frac{5}{2}$  tmr: de fyra räknesätten i hela tal, decimalbråk och sorter (metriska systemet) samt öfning i hufvudräkning.
- Naturlära*,  $\frac{2}{2}$  tmr: människokroppens byggnad och förrättningar samt typiska djurformer; undersökning af några allmänna växter.
- Historia och Geografi*. *Svensk historia*,  $\frac{3}{2}$  tmr: till Nyare tiden; *Geografi*,  $\frac{2}{2}$  tmr: gamla världens fysiska samt de skandinaviska ländernas och Rysslands politiska.

### Öfre afdelningen.

- Kristendom*. *Katekes*,  $\frac{2}{2}$  tmr: andra och tredje hufvudstyckena; *Biblisk historia*,  $\frac{2}{2}$  tmr: gamla testamentet fullständigt och 32 berättelser ur nya testamentet; valda psalmsverser.
- Modersmålet*,  $\frac{3}{2}$  tmr: läsning af berättelser ur svenska historien; form- och satsläran utförligare; en rättskrifnings- och interpunktionsöfning hvarje vecka.
- Tyska språket*,  $\frac{7}{2}$  tmr: första afdelningen fullständigt och 8 sidor af den andra af elementarboken jämte därtill hörande delar af språkläran; vokabelläsning och resolutioner samt några skriföfningar under vårterminen.
- Matematik*. *Aritmetik*,  $\frac{4}{2}$  tmr: bråk och enkel regula de tri samt öfning i hufvudräkning; *Geometri*,  $\frac{1}{2}$  tme: åskådningslära.
- Naturlära*. *Zoologi*,  $\frac{1}{2}$  tme: däggdjuren; *Botanik*,  $\frac{1}{2}$  tme: typiska växtformer, sexualsystemet, undersökning af omkring 30 allmänna växtarter.
- Historia och Geografi*. *Svensk historia*,  $\frac{3}{2}$  tmr: till Gustaf III; *Geografi*,  $\frac{2}{2}$  tmr: världsdelarnes fysiska och Europas politiska fullständigt.

5. Under läsåret har Norlén-Lundgrens Bibliska historia börjat användas i stället för Hübner-Eklundhs lärobok i samma ämne.

6. I välskrifning hafva båda afdelningarna öfvats sauntidigt 2 timmar i veckan.

### B. Lärare.

10. Under läsåret tjänstgör undertecknad som ordinarie lärare.

### C. Lärjungarne.

15. Närvarande lärjungar höstterminen: 10, hvaraf 5 i öfre och 5 i nedre afdelningen.

„ „ „ vårterminen: 8, „ 4 „ „ 4 „ „ „

Anm. 1 lärjunge har under vårterminen varit frånvarande för sjukdom.

16. Lärjungarnes ålder höstterminen: 1: 10, 2: 11, 3; 12, 1: 13, 3: 14 år.

17. Med afseende på lärjungarnes hemorter under höstterminen tillhörde 8 Ulricehamns stad och 2 Ulricehamns landsförsamling.

20. Hemlexor hafva för hvarje dag blifvit lärjungarne i nedre afdelningen föresatta i 2—3 läroämnen, och torde deras öfverläsning upptagit 1—1 $\frac{1}{2}$  timme, medan öfre afdelningens erhållit sådana i 3—4 ämnen, med en ungefärlig öfverläsningstid af 1 $\frac{1}{2}$ —2 timmar.

21. Lärjungarnes kroppskonstitution synes vara god, och hälsotillståndet har, med ett undantag — se ofvan! — varit tillfredsställande.

22. Uppgift å lärjungarnes antal sistlidna kalenderår.

<i>Vårterminen:</i>	Kvarstående lärjungar från föregående år ...	6.
	Inskrifna	„ .....
	Afgångna	„ .....
<i>Höstterminen:</i>	Kvarstående lärjungar från föregående termin	5.
	Inskrifna	„ .....
	Afgångna	„ .....

23. Af under läsåret inskrifna lärjungar hafva 2 bevistat folkskola och 3 åtnjutit enskild undervisning.

25. Vid höstterminens början afgick Elis Holmgren till Skara h. allm. läroverk.

26. Som premier utdelades vid sistlidna vårtermins slut 8,50 kronor.

27. Under läsåret har 1 lärjunge varit befriad från afgift till biblioteks- och materielkassan.

Afgiften till ljus- och vedkassan har utgjort 2 kronor under höstterminen och 1,50 kr. under vårterminen och erlagts af samtliga lärjungarne.

## D. Boksamlingen och undervisningsmaterielen.

28. Pedagogiens bokförråd, utgöres af en äldre och en nyare samling. Den förra omfattar dels ett antal gamla, för skolan oanvändbara arbeten i hvarjehanda ämnen, dels några jämförelsevis nyare läroböcker, som synas ha varit utlånade till obemedlade lärjungar och därunder blifvit tämligen illa medfarna. Den senare, sammanbragt under de sist förflutna 16 åren, utgör omkring 100 arbeten, af hvilka ett 40-tal består af läroböcker, afsedda att utlånas till obemedlade lärjungar; de öfriga omfatta arbeten i kristendom, modersmålet, matematik, naturlära, svensk historia, geografi, blandade ämnen och pedagogik samt komité-betänkanden, årsredogörelser för de allmänna läroverken m. m. Äfven dessa böcker äro tillgängliga för äldre och mera stadgade lärjungar.

Af undervisningsmateriel äger skolan för undervisningen i geografi: Andrées Atlas, 13 väggkartor, 2 jordglobor och 1 tellurium; för undervisningen i naturlära: 3 zoologiska planscher, 3 d:o väggtaflor och en modell af ögat; samt för den matematiska undervisningen: en sats stereometriska figurer, en väggtaffla öfver metriska systemet och några metriska mått, mål och vikter.

Under läsåret hafva inköpts Pedagogisk tidskrift; Lindroth, Vår tid och ungdomen; Sjögren, Läsebok i sv. historien II; Sv. Akademiens ordlista; Kiepert, Politische Schulwandkarte v. Europa samt några läroböcker.

## E. Skollokalen och inredningsmaterielen

29. äro i oförändradt skick.

Skollokalen, som är inrymd i öfre våningen af stadens rådhus, utgöres af ett läsrum och ett innanför beläget rum, som användes till förvarande af skolans bokförråd och undervisningsmateriel. Läsrummet uppvärms af en kakelugn och upplyses under den mörka årstiden af en enkel taklampa. Ventilationsapparat saknas.

Sittplatserna bestå af lösa bänkar af enklaste slag utan ryggstöd och med tillhörande pulpeter. De rymma hvardera 3--4 lärjungar och äro så ställda, att dagern infaller dels från

höger, dels framifrån. Någon annan anordning kan med anledning af rummets beskaffenhet näppeligen vidtagas.

Lekplats för ungdomen saknas.

30. Skolrummens dimensioner.  
(Beriktigade uppgifter).

Rummens Nr.	Rummens dimensioner					Fönsteryta i kvadrat- meter	Rummens nuvarande användning
	Längd i meter	Bredd i meter	Höjd i meter	Gölfyta i kvadrat- meter	Kubikinne- håll i kubik- meter		
1	5,6	5,1	2,87	28,56*)	81,967*)	3,77	Läsrum.
2	3,4	4,65	2,83	15,81	44,742	1,88	Bibl.- och materielrum.

\*) I rummet inskjuter en oregelbunden mur, hvars bottenyta torde utgöra 1,50 kvadratmeter och kubik- innehåll 3,500 kubikmeter, hvilka tal alltså böra frånräddas ofvanstående.

## F. Ekonomiska förhållanden.

31. Uppgifter om nedan nämnda till pedagogien hörande kassors ställning kalender- året 1889:

Kassans rubrik	D e b e t				K r e d i t			
	Behålln. vid årets början	Summa inkom- ster	Skuld vid årets slut	Summa	Skuld vid årets början	Summa utgifter	Behåll- ning vid årets slut	Summa
Ljus- och vedkassan . . .	125,78	54,50	—	180,28	—	37,81	142,92	180,28
Bibliot. o. materielkassan	57,28	55,50	—	112,78	—	73,18	39,60	112,78
Premie- och fattigkassan	62,10	15,50	—	77,60	—	8,50	69,10	77,60

32. Under sist förflutna kalenderår hafva följande belopp utgått för tillökning af  
a) boksamlingen ..... kr. 21,90  
b) den öfriga undervisningsmaterielen ..... „ 19,00

## G. Examina.

34. Examen vid höstterminens slut hölls den 16 december kl. 10—2. Årsexamen är ut- satt att förrättas den 2 nästa juni kl. 10—2. Att öfvervara densamma såsom vittnen äro af H. H. Eforus inbjudna, utom pedagogiens Inspektor, herr kyrkoherden E. N. Jörlander, herrar kyrkoherden O. Hedén, borgmästaren C. Wallenqvist och kommissionslandtmätaren G. W. Wängström.

36. Nästa läsår är utsatt att börja den 25 instundande augusti kl. 10 f. m.  
Ulricehamn i maj 1890.

OSKAR LINDKVIST.